

మొల్ల రామాయణము.

గ్రంథకర్త:—కవయిత్రి; ఆతుకూరి మొల్ల.

భక్తిముక్తుల నొసంగుటకు యూలకందమగు నీరామాయణము నొదరెన్నిరీతుల వ్రాసినను తనివితీరని పవిత్ర ప్రశస్త గ్రంథరాజము. ఇల్లాలగు నీ మొల్ల తెనుగుతల్లికి వెల్లివిరిసిన మల్లిమొల్లల కలయనల్లి ఈ సల్లిత గ్రంథరాజమును కాన్కగా నొసగి తెనుగు జాబిల్లిని పల్లవింప జేసింది. కల్లబొల్లిమాటలతో గాక జిగిబిగి యల్లికల పురుషుల హృదయములు జల్లుచున తోడికవయిత్రుల గుండెలు గుభిల్లుచున, అన్యభాషా కవి మల్లురు తల్లడమందునటుల రచించినది. కథ- రామకథ, కవయిత్రి సర్వసమర్థ దానినిగూర్చి నెంతవ్రాసినను తనివితీరదని యువేక్ష వహించితిమి. పద్యరత్నంబు లాంధ్రభాషాదేవికి గుణరత్నహారము మచ్చునకు పద్యరత్నములను నిందు బొందుపఱచితిమి.

చ. వలిపపు సన్నెపయ్యెదను శ్రీ వాసిగ గ్రంథముపూత తోడుతక్
గొలదింగ గానవచ్చు వలి శ్రీ గుబ్బచనుంగవరీవి నొప్పుగా
తెలుగని చెప్పుచోట కడు శ్రీ తేజువమాటలు క్రొత్తరీతులు
బొలుపు వహింపకున్న మరి శ్రీ పొదగు నొప్పునె యాంధ్రశేభముల్.

గీ. తేనెసోకనోరు శ్రీ తియ్యన నగురీతి
తోడనర్థమెల్లఁ శ్రీ దోచకున్న
గూడశబ్దవితతి ♦ కొట్టాటకనియెల్ల
మూగచెవిటివారి శ్రీ ముచ్చటరయ.

వల దూ. 0—10—0.

వలయువారు:—

వలవల సత్యము,

బుల్లిదొడ్డు,

రాజమండ్రి.

(శ)

వైజయంతీవిలాసము

అను

విప్రనారాయణచరిత్రము.

ఇది

సారంగు తమ్మయామాత్యునిచే

రచియింపఁబడినది.

వలవల సత్యము,

బుక్సెల్లర్, రాజమండ్రి.

1938

వెల రు. 0-8-0.

కాకినాడ:

శ్రీ పతిమూర్తకాలయమున

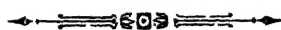
మూర్తింపఁబడినది,

౧౯౩౮.

శ్రీ వైజయంతీవిలాసము

అను

విప్రనారాయణచరిత్రము.

ప్రథమాశ్వాసము.

—♦ అవతారిక. ♦—

ఉ శ్రీవసుధాసుతాంఘ్రి వివరింప శిరీషదళోపమాన మీ
త్యైవరుకే ల్నిసర్గ గుణకర్కశ మశ్మము మెట్ట బల్కె నె
ట్టివసుధానుదుం డనుచు నింతులు పల్కఁగ నంటఁ గొంచులో
కావనుఁ డైనపెండ్లికొడు కన్మదభీషితముల్ ఘటించుతక.

చ. జను లరు దంద నాఘనుషు చాపలతన్ దరియంగఁ జూచి లో
నినుపఁగఁ గూర్చినీడలను నెమ్మి రహి న్పురి విప్ప నయ్యెడన్
గనుఁగొనువారికి న్నలిగెఁ గన్నులపండు పటంచు నెచ్చెలుల్
ననుపులుపల్కఁ గన్గొనల నవ్వుధరాసుత మమ్ముఁ బ్రోవుతన్.

చ. మిహిరతనూనపాద్యతుల మించి సమంచనుదారశక్తిచే
బహిరబహిస్తరుస్తతులఁ బొపుచు శేషశయానుకార్యని
ర్వహణసమర్థమై యతిపరంపరఁ బొపెసలార్చు నమ్మహా
మహాముసుదర్శనంబెపు సమత్కృతిఁగూర్చుఁ బ్రసన్నభావమున్.

క. అమరఁగ నేఘను శేష

త్వము తగ శేషిత్వ మర్థవతం బగుఁ ద

కాకినాడ:

శ్రీ పతిముద్రా లయమున

ముద్రింపఁబడినది,

౧౯౩౮.

శ్రీ వైజయంతీవిలాసము

అను

విప్రనారాయణచరిత్రము.

ప్రథమాశ్వాసము.

—♦ అవతారిక. ♦—

ఉ శ్రీవసుధాసుతాంఘ్రి వివరింప శిరీషదళోపమాన మీ
త్యైవదుకే ల్నిసర్గ గుణకర్కశ మశ్మము మెట్టఁ బల్కె నె
ట్టివసుధాసురుం డనుచు నింతులు పల్కఁగ నంటఁ గొంచులొ
కావనుఁ డైనపెండ్లికొడు కన్నదభీషితముల్ ఘటించుతఁ.

చ. జను లరు దంద నాఘనుమ చాపలతన్ దరియంగఁ జూచి లో
నినుపఁగఁ గూర్చినీడలను నెమ్మి రహి న్బరి విప్ప నయ్యెడన్
గనుఁగొనువానికి న్నలిగెఁ గన్నులపండు వటంచు నెచ్చెలుల్
ననుపులుపల్కఁ గన్గొనల నవ్వుధరాసుత మమ్ముఁ బ్రోవుతిన్.

చ. మిహిరతనూనపాద్యతుల మించి సమంచమదారశక్తిచే
బహిరబహి స్తరు స్తతులఁ బొపుచు శేషశయానుకార్యని
ర్వహణసమర్థమై యతిపరంపరఁ బొపెసలార్చు నమృత
మహాముసుదర్శనంబెపుడుమత్కృతిఁగూర్చుఁబ్రసన్నభావమున్.

క. అమరఁగ నేఘును శేష

త్వము తగ శేషిత్వ మర్థవతం బగుఁ ద

తక్కుమలాక్షున కట్టినహ

స్రముఖుడు వచఃపరంపర స్థుపసేయున్.

శా. దాసు డై సఖుఁ డై తురంగ ము చిత్రచ్చిత్ర మై మేలుక
పై సింహాసన మై సుమవ్యజన మై యంకోత్తమం బై రమో
ల్లాసిం జేరి భజించువేదమయుఁ గళ్యాణప్రమ స్థిర్తిము
ద్రాసీమంతవతీమనోహరు గరుత్మంతు స్వశంసిం చెదన్.

ఉ. వేలతలత స్థరించి యరవిందభ వాండచ రాచరావలు
ల్పిత్రగతి న్నటించుటకు శిక్ష యొనర్పఁగ సూత్రధారుఁడై
మిత్రశశాంకలోచనుఁడు మెచ్చఁ బరాంకుశవృత్తిఁ జెందుమా
సూత్రవతీశుచే గవిత చొప్పడుఁగాత నిరంత రాయుయె.

ఉ. మంజుతరోష్ఠబింబరుచిమద్రదదాశిమబీజప జ్జి లె
క్కం జవిఁ జూచి పల్కు చిలుక స్ప్రియము ల్చిలుకం జతుర్ముఖీ
పంజరపాలిక న్నైనుచుప్రాధవి నోది ఘటించుఁ గావుతన్
గంజముఖుండు మత్కృతిముఖుంబుర విశ్వజనప్రసాదమున్.

శా. వీణాపుత్రిలసన్గణంబులు ముదావిర్భావముం జేయఁగాఁ
బ్రాణంబు స్థలె తొమ్ము డించక సుధాప్రాయానులాపంబులం
బాణం గూర్చుచు సారెసారెకు రుచు ల్వాటింపఁ బల్కించున
వ్యాణీదేవి నటించు మద్విమలజిహ్వారంగమధ్యంబునన్.

ఉ. మాటికి నిష్కళంకముఖమండలిఁ జంక్రమణంబుఁ జూపుచో
లేటికి గారి మిక్కిలి చలింపఁగ దస్మృగడింభము న్జటా
జూటతలంబున న్నొలుచుసోమునిఁ జూపి సుధాంశుఁ బిల్చుచు
న్జోటికి వేడ్క చేయుగిరిశుండు గృప న్నముఁ బ్రోచుఁగావుతన్.

ఉ. ఏదమవిచ్ఛిఖామః లహీనశయానుఁ బ్రపత్తివాసనా
స్వాదము చేయుచున్ మలయశైలమరుత్తులు తేటిగిరి స

శ్రీదయితంబుగా సహచరిష్టువుఁ జేయుదు రట్టియాదిను
ద్వాదశసూరివర్ణులవదంబులు మానసవీధిఁ గొల్పెదన్.

క. పందారుదానజవతా

మందారు నేదశాస్త్రమహితప్రజ్ఞా
బృందారకగురు మద్గురుఁ
గందాశప్పలగురు స్వగద్ధితుఁ గొల్తున్.

క. జాతులవార్తల నుపమల

రీతులఁ బదగుంభనల ధర్మిత్రీతలవి
ఖ్యాతిగఁ గృతు లొనరింపుచు
రాతననూతనకవీశ్వర చ్ఛటఁ గొలుతున్.

క. గణశుద్ధియు గుణశుద్ధియు

గణుతింపఁగ లేనివారు కవిత లటంచు
స్థణములు దెలుపుకొనంగా
గుణదోషము లెంచ నేల కుకవులయందున్.

ప. అనిప్రధానదేవతానమస్కారంబును గురుజనపురస్కారంబును సుక
వివందనంబును గుకవినిదనంబునుం గావించి మదీయవచోవిశే
షంబుల రఘువంశవల్లభునిఁ బూగడందలంచినవాఁడ నై తదీయ
దాస్యవిహితప్రచారం బగు మదీయవంశప్రకారం బభివర్ణించెద.

—♦ కవి వంశానుక్రమణిక ♦—

మ. ఇల శ్రీరామున కేనుహర్షి వనిలో నిష్టాప్తిచే రాకపో

కలఁ బ్రేమ స్థితియించె బర్వతములై కన్పట్టుప్రామిన్కు లా
మలకంబు ల్బలెఁ గేలఁ గైకొనియె నేమానీంద్రుఁ డానిస్థులో
జ్వలమల్లోకమహస్సనూజుఁడు భరద్వాజుండు తాఁ బెంపగున్.

ప. ఆయుషిమిత్రపవిత్రగోత్రంబున.

క. శ్రీరంగహిమనదంతర

భూరంగశ్రీర్తి యగుచుఁ బొగడత కెక్కెన్
సారంగధరుఁడు నిర్జిత
సారంగధరుండు కీర్తి సర్వజ్ఞుఁ డిలన్.

క. సారంగధరుఁడు వెలయఁగ

సారంగునివా రటంచు సచివాగ్రణులై
పేరుం బెప్పును గాంచి రు
దారిత సయ్యభవు లనఁగఁ దద్వంశభవుల్.

శా. ఆసారంగధరుండు గంగ మచుభార్యారత్నము న్బిండ్లి యై
వాసి న్విన్నెయు రా మెలంగి కనియె న్వింశావను న్బావను
నూళ్లసమాడ్డకావతంసనిర తాభ్యుద్గతనానాకళా
ధీసంధానసురేంద్రమంత్రి గిరిమంత్రి స్మృతిమందారమున్.

క. గిరిమంత్రిహాళిచంద్రమ

తరుణీమణియందుఁ గనియె దానకళాభా
స్కరతనయుని ధరఁ దమ్మన
ధరదైత్య సమానశౌర్యుఁ దతగాంభీర్యున్.

మ. అనఘుఁ డాగిరిదండనాయకునితమ్మామాత్యునద్దాససా
జనితోదారయశోవిలాసములు నిచ్చుల్ గేరు మందాకినీ
ఘనసారామృతహరిహీరసుర రాడ్గంధర్వగంధేభచం
దనమందారసుధాంశుబింబములయందంబుల్ వినిందించుచున్.

ఉ. తమ్మనయంబుఁ బ్రోచుటకు ధారుణి బంధులు బంధుపారిజా
తమ్మన రామభక్తి గని తాత్వికులెల్లను వీని చారచి
త్తమ్మనఁ జూపులం దనిసి ధార్మికు లీతని దెంతమంచివృ
త్తమ్మన నాగిరిప్రభునితమ్మన మించె నుదాచితస్థితిన్.

ఆ. తమ్మమంత్రి గాంచెఁ దిమ్మాయియందు నం
దనుల శౌర్యసింహు నారసింహుఁ
జతురబుద్ధిచంద్రు సత్కళాగణచంద్రు
గిరిచమూపరేంద్రుఁ గీర్తిసాంద్రు.

వ. అక్కుమాతరత్నంబులయగు.

క. సారంగు తమ్మమంత్రికు
మారుఁడు నరసింహమంత్రి మహి రహి కెక్కె
ధారాశదానశమదమ
పారుషగాంభీర్యధైర్యవటుశౌర్యములన్.

సీ. ఏమంత్రిదాతృత్వ మిసతనూభవకల్ప
భూజాతిమేఘుల కోజబంతి
యేమంత్రిచుతిలీల యిభవక్రృష్ణుఖ
స్వరధీశగురుమనీషులకు నాటి
యేమంత్రిసత్కిర్తి హిమశైలకైలాస
పర్వతేంద్రులకు సౌభాగ్యధాత్రి
యేమంత్రివిక్రమం బింద్రనందనభీచు
చర్యలకును నతిస్మారకంబు
పరంగ నేమంత్రితేజంబు పవనమిత్ర
భానుభవఫాలలోచనప్రభల కుద్ది
యతఁడు బుధబంధులోకసన్నతికిఁ దగఁడె
మంత్రికులహేళి నరసింహమంత్రిహేళి.

క. సారమతి యాన్యసింహుఁడు
వారాశిగభీరుఁ డతులవై భవమున గౌ
రీరమణి నీశుఁడుం బలె
నారూఢాన్వయ వరించె నక్కమసాధిన్.

శ్రీ. అష్టాశ్వాతిహస్త్యతులవర్తనమాల

నలయగుంధతిసాటి యక్కమాట

కర్ణాణమూపచాళీల్యలక్షణముల

సామంతి కపోల్క్య యక్కమాంబ

ప్రశుతపాతివత్యగుణవైభవంబుల

నననూయ పెన్నుద్ది యక్కమాంబ

మతిధిసంతర్పణ వతవిధానంబుల

నన్నపూర్ణకు జోక యక్కమాబ

యినఁగ లక్ష్మీకటాక్షవీక్షానులబ్ధ

సకలసంపత్సమృద్ధిచే జగతియందు

బాగడం దగు నస్మదాదికపుత్రజనని

హరికృపాలంబ నగసయ్యదుక్కమాంబ.

చ. అనఘఃఁడు తన్నుపింహవిభుఁ డాసతి యక్కమయంనుఁ గాంచెముం

దనుకమవ ర్తనం డగునంతన ముత్రిశిఖానతాసమూన్

మమ: డగువేంకటాద్రి గణకప్రభుసన్నుతు నాసహృదయుల్

చనువున వామదక్షిణభుజంబులు వోలె సహాయులె తగన్.

చ. ఇనసమతేజు లొన్మపుల వెల్ల మహాన్ముచుశాహి యేలు నె

యెచుబదినాల్గుదుర్గముల నేలినయేలిక గోలకొండఁ ద

దననగరీసలిక్ గరణికం బొనరించెడుఁ దమ్మునుంట్రి యా

జనపతి రమ్మ పొమ్మనఁ బ్రజల్ జయవెట్ట గృహస్థు లౌననన్.

వ. అట్టివంశంబున మహాన్నతుండనై వివిధభోగంబు లనుభవించుచు

నుంట నొక్కనాడు.

సీ. రవికోటిమచిపాపుర వణింపు నాణికిరీ

శ్రీబువ్వార్డు సులతాటంబువార్డు

ప్రతి లేక తనుతోక భాసిల్లుపిరిపేరి

జోటివాఁడు సువర్ణసాటివాఁడు

కరుణారసము మించుకమలాలి వర్షించు

చూపువాఁడైన లేనిచూపువాఁడు

కలువన్నియల మించు నులకించుడామూపు

విడివాఁడభ్రంబువంటివాఁడు

నగు మొగంబున నెలవంక చలిక మైన

తిరుమణి ధరించువాఁడొక్కదివ్యపురుషుఁ

డెగుట నిలుచుండి నాచేర నీవు నేయు

కావ్య ము-కిత మొనరింపు భవ్యసరణి.

క. అని పల్కినంతలో నే

ల్కని నలుదిక్కులును గలయఁ గన్గొని స్వప్ను

బునఁ గులదైవము రఘుకతి

నను ధన్యునిఁ జేయ వచ్చినాఁడని తెలివిన.

వ. అహా ! మత్పురాకృతసుకృతపరిపాకం బతిమధురమధురసాస్వాదనం

బున వెగటుపడునతండు కట్వాహ్లాదికంబు రుచి గొనుచుండంబునఁ

బురాతనప్రాచేతసముఖ్యమహాకవివచస్సుధారసంబులు క్రోలు వీను

ల శ్రీరామచంద్రుండు మదీయాల్పసారవాక్యంబు లానుటకు

నుత్పహించె గృతార్థుండ నైతి మత్సంకల్పంబు సఫలం బయ్యె నని

కృతనిశ్చయుండనై యమ్మహానుభావునకు.

—♦ ప వ్యం త ము ఁ —

క. సుభగనిజపాదుకాఖ్య

ప్రభులంబనభూరిరాజ్యపదభరతునకున్

సభయశరణాగతామర

సుభరతునకు నతులసద్యశోభరితునకున్.

క. భీకరది క్షుక్తకరణిభు

టంకటనిచ్చేదహానతంగం గుహకున

భూకాంతాపీదభ్రా

జ్ఞానికాకర్మ శభ్రుఃకవిరుగదాగునగున.

క. ఖలతాటకావిపాటన

బలదర్పితసస్యహాన భూపితగడి

కులహింసా నేతునకున

జలనిధివై కుంతితులీతనా కీటనకున.

క. రక్షోగణవిక్షోభణ

దక్షోద్భటబాణధాత్తస్థిస్థానాత్స

గ్వీక్షుదివాంధవికాశున

కక్షీగవచోనుదత్పరాప్రాప్తునకున.

క. శ్రీమహిళామూర్త్యంతర

భూమిసుతాయోగయోగ్యధానసాంభ్రా

ఖామంగళాంగజితసు

త్రామమణిస్తోమానకును రిఘుగామునకున.

వ. సమర్పణాబుగా నభ్యుదయవరంగంభవ్యభూత సభిమణిసంసృజా
నారచియింపంబూనిన ప్రజాతీపిణిసంసృజకు నిధానిమం భవ్య
దనిన.

—♦ శ్రీ గంగ పుర వర్ణనము. ♦—

సీ. నిలిచె నేరాజధాని బయోదహనను

సజ్జపూల ననంతభేరునమూర్తి

చెందె నేకటకంబునందు సంతతసర్వ

పరిపూర్ణితోడఁ ద్రిపాద్విభూతి

పుట్టి రేపట్టణంబునఁ దృప్తానుమలతో
 మూర్తులై నిస్సత్యము న్నవనూన
 క్రవహించె నేవీటఁ బరిభ్రాపిహూతీ స
 నిర్వికారప్రచందఁ కానేరిపేర

వేదశృంగంబు నోంకారవిగ్రహంబు
 నై నశ్రీరంగదివ్యపరమానరాజ
 మచట నివసించె నిల దాని నన్నఁ దరిమ
 పుణ్యనికరంబు శ్రీరంగపురవరంబు.

సీ. ఆరిగిమి నపుడు సత్యసక్తి నమ్మిపా
 నంబులను నేనగరి గోళంగి మొగుట
 ఎంధిమ నాగ్యసూతరుఁ డతిప్రేమ నే
 పెట్టణంబున మోగఁబొందునము
 కాగట్టిమి నిగ్రంఁ డుత్కలదతో నేరాజ
 ధానిగోపల నుసాదానపగతి
 కామిందు దేవన్దగణము లేపనుభ్రాత
 శ్వేపచపట్టమృగాజులతున్నట్టి
 వరజ కానేరియై పుట్టి పగిలు గాంగఁ
 బరమపదవల్లభుఁడు రంగభగ్గపేర
 నాయకుఁడు గాంగ ప్రసంపనగరి తొన
 యైస్రీరంగపురము శిష్యుల బొగడి.

చ. రమణ తొలుగు నన్నగరింగివిమానభ్రాంతరత్నచూ
 భములు నిజవ్యతీగ గొనువఁ బ్రత్యక్షుఁడుఁ జను సోభిమానిఁడు
 దమన నదా భరిమి నగుదార్పుగమాచుతీయ తిదీశర
 త్నముగ ననుచరత్నతో నృణా మోపించి దనుచున్న పోలెఁడు.

ఉ. ఏతటిఁ జాద్రపుష్కరిణి నీతిలు నట్లును పోవుచును భ
 స్నాతృజనాఘముల్ వసలుచుదముల నుజ్జ్వలములై యును
 ఘోరము లుష్పరం బగయున్న వడియును మిథులం గొనన్గ ప
 రై శైలియంగ రామి నొకముప్పుకెకె బరికి యె సున్నుకెకె.

తే. సారసారెకుఁ జొరగఁజూరగలగు
 లామకానేరినీట బెంపె పుష్పము
 వంటధాన్యంబు లచ్చుల బూసె గొన
 బుడమిలో వడ్లు కన్నూరఁగోగు లగన్య.

వ. అందు.

సీ. అలి కాదికాంగంబు లనుగెల్గి మూర్త
 ధవళోద్ధవుండ బంగళవము నుజ్జ్వ
 వదనాంబుజములు నీవ్యవ్రవలు ధామసు
 ధానవాసనతోడ నెలల సే నా
 గంత దేశంబులు కమలాక్షతులసికా
 మాలికా నీహాగిణీల నడప
 బాహుమూలములు శుభ్రత్పునగ్ని పొద
 జన్మలాంఛనమైత్రీ సంఘటింప
 నాజవంజవభేదమహాభ్రమజ
 దళులచేతనసంరక్షణావతీర్ణ
 విష్ణుపర్యాయమూర్తుల పేట నుండ్రు
 భాగవతు లాత్మవిద్యానుగాగవతులు.

సీ. రమణీయ తేజోవిరాజులు రాజులు
 పటుపరాక్రమసముద్భవములు భటులు
 నిజబలాధరితదిగ్గజములు గజములు
 హరిణ నేగజితాగ్ని-హనులు హరులు

వివిధక్రతుస్తేతవిబుధులు విబుధులు

కవితాభినుతమచుత్కృత్యం కన్యా

రతిరాజకంఠహరినుణులు రనుణులు

వరధర్మవర్తకుల్ వర్తకులును

గలిగి కైవల్యభూదామకక్షితీంద్ర

భూమిరుహవల్లి ఘైస యష్టగమత్స

విలయమున సత్వైరముగాక వెలయ సరసి

శాశ్వతంబుగ నేలు నగ్గీశ్వరుడు.

సీ. విలయసస్పృహధృతశశాంశాంబరీ

బాలకుండు ప్రాణిక పాలకుండు

కమలాకరాలకుంకుమపత్రరచనావి

చక్షుణుడు గజేంద్రరక్షుణుడు

వివిధసుడశసహస్రవిలాసిని మనో

రంజనుండు విశాటభంజనుండు

ససకాదిసంయమిశ్వరలోచనచకోర

చందిరుండు సుధాభిమగదిరుండు

చరణసీరాజప్రక్రియాచరణకలిత

సమదుమాసఖ శతమఖ ప్రముఖ దివిజ

రాజకోటిర కోటివిరాజితాంజ

రత్నసీరాజితవిభుండు రంగవిభుండు.

తే. ఆమహదేవు కరుణాకటాక్షవీక్ష

ణప్రభావంబువలన నిజప్రజలకు

దాగితనోగాపమృత్యువుల్ దోలంగి చలంగు

పుణ్యరమత్స శ్రీరంగపురమత్స.

మ. వియదధ్వన్యనుతప్రభుతేనుహిముః పిభ్యస్త్యైశ్చ తస్మిన్
 భయపార్శ్వంబుల వప్రచుత్సేపరిభాభివముః సాంబు
 క్షయపుణ్యకరవారి వాంఛిభిశ్చ గాంధుదేవేనా
 స్తయితాద్రీద్రకుమారి కుభధవసానోన్నాది నావేరవాస.

—♦ నారాయణుండను ప్రస్తుతావగ్రహి ♦ —

క. ఆసరిదగ్రణికడఁ బెరి

పై సప్తత్రోగ్యశిఖిధరానుగసవహః

వాసంబు మండగుడి యుఁ

భూసురపుర మొకటి నేలయు భూసూరపుగల్గి.

గీ. ఇందిరాసఖుండచుపేర సంగు నుండు

నాదినారాయణుండు లోకకథన్

ఖైరకలికాలకలుసాంధ్యకాగతేతులు

పారయకుండఁ గృపాదృష్టి పరఁగెనేమి.

ళా. పారంపర్యసమాగతాద్వయచుచ్రున్మాన్యైః లోకకామమా

దాహాధమ్మటశేముషీకు లగిషడ్స్యైర్భూతాగిధ

క్కారస్వాతులు నిత్యభాగవతైర్గంగర్యామరగ్గుర సవ

శ్రీరామానుజమూర్తు లప్పరమునుఁ శ్రీవత్సవాప్రసంగుఁ.

వ. అందు.

సీ. వేదవేదాంగాదివిద్యాప్రసీదుండు

పరతత్వవిజ్ఞానపాకగుండు

నిత్యభాగవతార్చనాత్మత్తుకస్వాతుఁ

డఖలజీవదయాపరకలుని

యతులితైకాదశీవ్రతనిత్యశీలుండు

దాదశీవాసరోత్సవవిభాను

యగణితశమదమాదిగుణసంపన్నండు

త్రిభువనస్తుత్యనిర్నిద్రయశుంః

వంశపారంపరీలబ్ధవైష్ణవాంక

పంచసంస్కారవిభవవిభ్రాజమానుః

డాతృసన్నిహితాదినారాయణాంశ్రి

యుండు నారాయణాహ్వయుం హృకగృహపతి.

శా. ఆనారాయణధర్మపత్ని పతిసేవాలోల సగళీలతా
నూనప్రౌద్యదగణ్యపుణ్య యసమానోదార శృంగారలీ
లానిస్సాదిత విశ్వోక మహిళాలావణ్య విప్రావ్యయ
శ్రీనీరాకరలక్ష్మి యెన్నఁ దగు లక్ష్మీనామధేయంబునన్.

క. శ్రీరమ్యత సాలక్ష్మీ
నారాయణ బుగ్రు మనుజనారీపుగుహ
కారము దాల్చినలక్ష్మీ
నారాయణు లని జగజ్జనంబులు వొగడన్.

వ. ఇట్లు దంపతులు కులశీలజనస్తుత్యనిత్యానుకూలదాంపత్యగుణులు
ప్రవర్తించుచుండ నొక్కనాఁడు.

సీ. మహనీయసలి నాక్షమాని కావలఁచుంబు
కురుబోడితలఁ జూచుకొన నమర్చి
శ్రవణాక్షిఘృశృంగసహితము కప్పారు
సారంగచర్మ మంసమూనఁ బూని
పృథులసాలగ్రామపేరీసహిత మైన
కకపాల కక్షభాగమునఁ దాల్చి
కామాయకపీనకలితమస్కరదండ
కుండికల్ చేదోయిఁ గుడురుకొల్చి

యడుగడుగునకు నారాయణ! మునుగు
నరుగుదొండె దదీయగహంబుచకును
మాధుకరవృత్తి తనుయాత్ర నహంబుచకును
యతివరుం డొక్కరుండు మాధ్యస్తానీతి.

గీ. వచ్చిన యతీంద్రునగును దత్తవృష్టవసుతి
భిక్ష తెచ్చిన సతం బాన్పుగాఁగ్గి నాచి
యొగు ననవత్యభిక్ష నే నంది ననుచు
నొల్లక చనంగ నతిని కయ్యునిది నున్నను.

వ. మహాత్మా ! వైష్ణవగృహమున దేవప్రసాదమున నున్నది
గంబు విభజించి నాయుంచిన ప్రేమిష్టమునందులు బ్రాహ్మణ
న్నంబుచుం బోలె నుల్లంఘనము దను నేమి గొలుచివిష్ణుగంబునగు
గలదె యేతద్ధర్మంబు చిత్తంబునకు నున్నది నాచి నాచి
యట్ల కానిశ్చయించి నెన్నుక నెన్నుక నెన్నుక నెన్నుక
గైకొని చనియె నంత నక్కా నెన్నుక నెన్నుక నెన్నుక
మనంబునకు ఘనం బ్రసాదము నాచి నాచి నాచి
యున్న సమయంబున దదీయంబు గైచి నాచి నాచి
ల్యంబు గాంచి యిది యేమి కానము బనిన నెన్నుక నెన్నుక
వాక్యం బెఱిగించి పతి కిట్లనియె.

శా. దొడ్డ యీకుల మందు నొచ్చు చదివె నగునాధునిశ్చయంబు
బ్రాడత్నంబున దేబాల్లు జనంబులు బొందినది నొచ్చురా
గిడ్డ పోవ్యజనాలి కీమె యనునట్టి యు బ్రాహ్మణుని
గొడ్డ లైవధూటిజన్మ మది పేర్కొని నెన్నుక నెన్నుక.

గీ. దానధర్మము లెన్ని చందములనైన
దగ నొవచ్చిన గల్గునే నుగతి జగతి

సారంగికిక నైదికాచారనియను

కలుగు గలపుత్రులకింబువలనఁ గాకి.

గీ. దేహి యని నేను చూచినదేహి కిడుచు

మనకు ఘోరింపఁ దగినట్టివని మొసూరి

నిందనానంద మూఁ డామె నిందిగాంధ

పతికి సపచార మేను చేసెడియు కాని.

వ. అనిచ సతికిఁ బ్రతి యిట్లనియె.

క. కారణము లేక చుదవు

ధానుణి నాపదలు సరిపదలు నిర్గుణుడ

చూరతి పడి సర్వేశ్వరు

దూఱుట నోగ్రుటయుఁ దగను తోచుజలయనా.

వ. అని నిజకాంత నూఱుకొంటి నాగ్రాతి వేగువ నయ్యంగువదన
స్వప్నంబున.

ఉ. పల్లవి మీరు నియ్యతిదునామము హచ్చనిట్లు నాభివైఁ
దెల్లనినెమ్మయుఁ గలుగుదేవుఁడు కుంగు పచన్నెప్పుడు
నిల్లని కక్కి నెల్లుఁ దెలుపుగ గలపువ్వులదండ తెచ్చి యు
త్కుల్లనిజూజులొ జిగురుబోడి కొనంగను నశ్శృపామతిన్.

మ. కరుణావాదధ శౌరి కివ్యసునునోగగ్రోల్లసన్మాల్య హా
దరణు బొప్ప నొసంగ నవ్వుడ యహో తద్వైజయంత్యంశవి
స్ఫురణ గర్భయుదాల్చి పాల్వె గడు సప్రూబోడి భానవ్యస్థతి
హద్యుగక్రమోపత్క. అవహాశోభాం దప్రప్రతీనీరుదిన.

వ. ఇట్లు గర్భాబు చాల్చి నవనూసంగలులు పరిపూర్ణం బైనయనంత
రంబ.

—* ప్రియమైనామోయో పాదములు *

క. మాసంబులతోపలు నే

మాసము దా నసినయే ముచ్చు ముచ్చుమొనరున

మృగమున నిండెదారిగ

మాసమ యప్పు యెవరి కుచుకాను నెప్పుడును.

వ. ఇట్లు జన్మించిన యగు మౌర్యులకును ప్రమాదములు జరిగె
నానుకరిణాదిసంకల్పంబులకును నున్న ప్రియమైనామోయోపాదము
తేసి యగ్ర కాలమున నుపయోగించుచుండెను.

గీ. వేదవేదాంగ శాస్త్రానివ్యక్తము

గురుమాఖంబున జనిపి తెల్పెనె నెఱుంగు

విష్ణుభక్తుల గన్న సేవించు బుడమి

నెరగి మీపాదగోలువ నే నెఱుంగు.

గీ. భక్తులకు దొండి గంగ్రహశక్తియును గిహయు

రేణువునకు బొడి యును యుగేనీ ప్రసాద

భాష బరగుటగతేసి తద్భాషజనము

లతని దొండరడిప్పడి యొకడు భుజి.

సీ. సాక్షికత్వము పుగుషతి వహించినదేసి

విషయంబు మా స్త్రీధర్మమున

కరుణ మనుష్యవిగ్రహము చాల్చినవోయి

జ్ఞానంబు సాకార ముపాదగి

సత్యంబు పురుష వేదము భరించినదేసి

తాల్చి శరీరమతి మగుభాస

శాంతంబు మానవజన్మ ముత్తమజాడ

హరిభక్త తన మహిమగొనగడ

సకలకల్యాణముగఁగల్గె జలధి మునుదా
నలయు శ్రీవత్సలచారిపతులబుద్ధి
భగవద్వత్సలీచు శ్రీపరమజుషణ
గౌరమామృత్యుచ పిప్రసాదామృతము.

ఉ. వనమాంకికాంబు మును సు
జనితు డగుచు సనానతమును సుతాంకిక
వనమాంకిక లు బుజులు
చనునగు నద్వైతములకు జని మునుదామును.

సీ. భూమిగొల్లెనకి పాతుగ గల్గు గ
లొది నయ్యుచు పుష్కల డోసగ
సజ్జను న్నామి నీకొల్లెసంభవ్యుడైతి
మనువు ప్రార్థించు నయ్యుచు నాసంగ
మనువు నిత్యోక్తు వేడిన నేది మును గను
పద్మరద నాతఁ డయ్యుచు ను మోక్ష్య
నిత్యోక్తుపిమ్మట నెట్టి వాఁ డుండెడి
కొనకీపతి విభీషణుని కేర్చె

పశువు గొప్పదీనఁ జూడ్ర హోళాధిపతికి
నిచ్చిపవరమ్మ దలుచి వాఁ డొనడలి
దేశమందలప నిల్చి నేదివ్యధామ
మట్టిశ్రీరంగధామమునందు మునుల.

గీ. అది హోగొల్లెనకి శయ్యాశయము
నుభయదీపిం మేనుడై యున్న దీప
దేవుఁ గగుణపయోధి హావనాధి
జేనుఁ బూజించు నవపుష్పహావనము.

వ. ఇట్లు పూజించుచుండి.

గీ. పరులతోఁటలవిగులచే సగుల నుండు
పెంపుగా న్నామికే సమర్పించుచున్న
దీనిచేఁ గూలిమాత్రులై కాని పుట్టి
ఫలము రాదని గొనున్కి మునామా ముంది.

క. ఆమహి శ్రీరంగగణ
న్నామికే బడచుట గి వేరలొనరమున
భూమకుటంటై తనరము
శ్రీమకుటన్వీపమధ్యసీనుమునంగును.

క. దేవార్పనానిమిత్తము
దా వేళొకతోట సేయఁ దలచి యుండు దా
తావు గృహస్థులచేతనీ
వేవిలి సుత్రోత్రభూమి విలువను గొనెనును.

వ. ఇట్లు గుఱొని.

గీ. అది మఱయు మెత్తగా నున్న ముద్దుగిట్టి
విత్తనా ల్పల్లి యలరుదీవియలముల్లు
నాటి కారీషరజము సాంద్రముగఁ జల్లి
విసువ కేతాన నెత్తు గావేగిసిరు.

క. జాజులు చేమంతులు విర
వాదులు కురువేరు రుంది ఎసంగికలు
గేదంగులు కరవీరము
లాదిగఁ బ్రోదిగను జేసె నారామముననీ.

గీ. చుట్టు పంచాది పెట్టించికట్ట వంగు
జపుకముగ మూడుచేతులచపిక గొనుకట్టి

నేమమునఁ బొందఁ దత్పురోభూమిఁ బరమ

సావనగజైన యునితులసీవనములు.

వ. ఇవివిధింబునఁ బుష్పవాటి నాటిందుదు సతండు.

శా. నాన్వాయములు బతిందు పొంగకముగా సగభ్యాద్యమహాసముల్

విధ్నుక్తక్రిమి నాచరియఁ దక్షిణో వ్రేల్చు ప్రభుతాత్మండై

మధ్యేరంగళ యాసమూర్తి కిమ సమ్యక్భక్తి గోమాంకల్

మధ్యాహ్నములుఁ గుడి బిడి దనువు న్నాసూకరప్రక్రియన్.

క. శరీరిని భక్తియు తను

ధారకముగ సోఁడనారితము నేకతను

య్యారామముఁ బోషించును

భూరిసముత్సుకతి శిశువుఁ బోషించుగతిన్.

క. శ్రీధర డేవగతుఁ డగు

నాధరఁగేనురునితోడ సలరించుటకై

నాధుగతి వచ్చునో యన

మాధవుఁ డేకాద వసరమాధవుఁ డగతిన్.

—♦ నసలెట్లవర్ణ సము ♦—

సీ. మదసప్రతిపాగ్నిమంటలు మోలె లే

మాపులఁ బిగురుజొంపములు మోలిచ

ససమాయధునికీర్తి యెసఁగుక్తవడి మల్లి

కొంగురబమ్మలను మొగ్గలు దసగ్గు

స్థరగజకర్ణచామరములై పున్నాగ

ములఁ బ్రసూనగుభిచ్చములు ఘటిల్ల

జలజాస్త్రబల గేఱుపులు నాగ సంగెంగ

గిను మగుధృత పరాగములు సరిసెం

గనుమ బొణసనముపలుగొనుపట్టమో.

అనాభీశంభుపరువాదిక్కి

దాల్చె నామని మన మహాస్వేది

గీతకలకంఠసమదభ్యుగీ

సీ అగజాయత్రాంతరింగి

భూమి నామనవల్ల

జరిమతంగిజులస్సుగ

నైవ్యసంహార

స్మరసమాసిస్వస్మసగ

భూమి గంగభక్తి

పహకమగ్నసమహార

యారుసిరిపిహార

హరిగతిసంచరించ

శీరసారసకమలక

సారసారభ్యసంగభార

మారిపరిచారమధురూసమా

వ. అప్పుడు వన్యాభిరామగబులు, వల్లసామములు, వానలమున
పికస్తోమంబులు, వలనూభ్యుగీగబులు, వానలభ్యుగీగబులచేత
గంబులు, వల్లసామలముపవనూనిగబులు, వల్లసామలముప
వాసిలేతలంభులు, వల్లసామగబులచేత వానలమున
రంబులయందు.

క. దివములు లేలును నభిశో

త్సవమున నవ్వెన్ నావతంసము

న్నవమాలికాదిమములు

నవమాలిక లిందిరాధినాథున కొనగనునె.

గీ. పాటలందిసుగంధం పుష్పప్రకరము
 లామని సృజించె శ్రీరంగభావమునను
 పేనుపుష్పంబు లలరింతు నే పటాని
 వచ్చెనో మన వేసని వచ్చె నుతి.

—♦ గ్రీష్మస్తువర్ణము ♦—

సీ. చూడె భానుడు కక్క నను చేసి మున్ను దా
 మహా కిద్దుసప్పంబు మరలఁ గొనియె
 పారిప్పునొ ము తెలిసె వసుధానికి లశేముత
 శివలింగమూర్తులభిరమా తె క్క.

సృష్టమొదిరిములఁ బాసియకుంభంబులు
 వసె చుట్టి గట్టుకి వేలఁదోడఁగి
 భింపి నెల్లజనులదప్పులు మాన్పుతిక్రంబు
 దొర దప్పి గొని సిఘ్ర ద్రావణోచ్చ
 పానుండు నలసగుధంసోధాగ్రవసతి
 విడిచి వటులు లతలమున పిశ్రుమంద
 సరితనిజడగ తొలిమాతృతనిభావ
 వారము లగునట్టిగ్రీష్మవాసరిములంబు

మ. నవధుఃప్రపితావధుఃసరితానానాదక్కంబు భానువై
 భవధుఃతొలితొలివారిపూర మగు పబ్బల వేసని న్వాసనీ
 యవధుఃసోధశిఖావళావళుల నాకుంబు బిడఁ జేయున దివికి
 దవధుఃమధ్యజదవ్యామాసగహనోద్యద్భిమధుఃమచ్చుతి.

ఉ. వేసఁగివట్టఁ గ్రుంగి పృథ్వీతిల మంతయు వేడిమి గలు
 ప్పెనై కలీనఁ బ్రాణినివహంబులు లాజులు వోలెఁ బ్రేలఁగా
 నాసమయంబుననె శరణు మొక కొందఱఁ బ్రోచె భాత్రపై
 నాననచాసకించినవజ్రములును దగుంభ శత్రుములు.

వ. తత్కా-లగున.

క. శ్రీరంగవిభునిసేవకు

సౌరాంగస లవనిఁ బ్రాప్తము న్ననో నా

మౌరాంగబలములై తను

నౌరాంగస లుండ్రు రంగవసతి ననుభవించె.

—♦ దేవదేవి యనునౌరాంగస వృత్తిగతియు ♦

సీ. వలరాజశృంగారవసమునోఁ గ్రొన్నాఁగి

కందర్పమాయలమంగళప్రేమ

చిత్తజన్మండు వికాశేశ కచ్చిములంబి

మదివనిత్రమాజ్యసంపదలతో

కమలాతనూజరాగరసపువడిబావి

జలజాన్మ) కున్మలపున్నరంబి

పుష్పకేతనువలపులమోక్షముదీపి

శంఖరాంబులగునపున్మల

దానిసౌందర్యమున కీసిధాతెన్నప్తి

సరి సమగ బీడు లోఁ జెన్న సములు గలగ

పచ్చనిల్కానితో న్నల్లి వచ్చి రంగ

భూవసతి నున్న రతిదేవి దేవదేవి.

గీ. అనుచు హిమశైలసేతునుభ్యమునఁ గల్గి

ధాత్రిజను లెల్ల విరుదించి జాత్రమయ్య

విటమృగాభేటపర్యటద్విషమ బాణ

ముక్తమాయాకురంగి యుమ్మోహమాని.

గీ. ఆతరుణియక్క బహుస్మత్యగీతవాద్య

కళలపెన్నిక్క వలరాజకంచుకుక్క.

ధర పహి ప్రతి దానిసోదగ్గమునకు

మహితశ్చంద్రునివలె వేణి మధుర మాణి.

గీ. అట్లు మహిమ గలదు బోధించుచు స్మృత్యై
గీతి నాద్యుపాధ్యక్ష బ్రహ్మశ్రీ మువ
మేళి ముదిరించుకొని ప్రతి మహిమ దేవ
విభుని నిరూపించుకొని నామ వేణి మణి.

గీ. కొందరి గుణ్యులకు లోకాధికారియగుచే
కొప్పుమాణిగల మువ వేణి. కొప్పుదాని
దంధి మేళి ముదిరించుకొని మధుర
మంజులీలంబును మధుర మధుర.

గీ. వేణి శాస్త్ర పురాణ విహిత నానాశాస్త్ర
శ్రేణి సారము మాత్రాధికారియగు
ప్రభువగు మహిమగల మహిమగల
నానాశాస్త్ర మహిమగల మహిమగల
నానాశాస్త్ర మహిమగల మహిమగల
నానాశాస్త్ర మహిమగల మహిమగల

జుష్టమధిపతిగల మహిమగల మహిమగల
మహిమగల మహిమగల మహిమగల

విరళ సేవాగల మహిమగల మహిమగల
తేజస్విని సేవాగల మహిమగల మహిమగల
తేజస్విని సేవాగల మహిమగల మహిమగల
మానవశాస్త్రముగల మహిమగల మహిమగల

గీ. అట్లు మధురముగల మహిమగల మహిమగల
వేణి ప్రవేశించుకొని మహిమగల మహిమగల

కోత్రళాలల పిడికెక్కికొని పనింపి

గంధ నదుకానరుచును బద్ధిమాన్యు నెట్టిది

ఉ. రాగము నిండె నెడ నెడ నెడ నెడ నెడ నెడ నెడ నెడ నెడ నెడ నెడ

రాగణ ముల్లసిత నుడువొక నెడ నెడ నెడ నెడ నెడ నెడ నెడ

భోగము సాంఘిక నిష్కములు భుజించునెడ నెడ నెడ నెడ నెడ

జంగరణం బొనర్చెనెడ నెడ నెడ నెడ నెడ నెడ నెడ నెడ నెడ

క. ఈవిధమున సమర్థుడనె

తీవ్రభవ మొప్పు మిగుల వృద్ధుల మును

ద్రావశత శత్రువులు జను

తైవడి తేరాజు గ్రుంగుగట్టలు నికనె

ఉ. ఆయెడల దూర్పు శక్తి కలదునెడ నెడ నెడ నెడ నెడ నెడ నెడ

చాయలఁ జిల్లగింజ లులు జనుల జనుల జనుల జనుల జనుల

కోయని మ్రొసె కదమును వృద్ధులు తన శాసనము నెడ

పొలుతమయ్యె బ్రాహ్మణులయొడ నెడ నెడ నెడ నెడ నెడ నెడ

వ. అంతకమున్ను మేల్కొనినది సమ గుణితోత్పత్తి లులు నిట్టి

నీ. ముఖముజ్జన మొనర్చి నభిజ్ఞు డేభుడై

గమ్మకమ్మలనామమ్మ డేవు

నురుపుగాఁ దల నువ్వె నెలదండలు నిట్టి

పాలు పైబడినకొట్టులు ఘోషించి

సొమ్ములు నెమ్మేస నమ్మగ నెడ నెడ

యందలలుగాఁ దాపిగింజ ములు

పావడరంగు పైపై నన్నియల గొల్తు

వలిపెపుమనంగువలె నెడ నెడ

కప్పరపుదావి చిలుకుబాగా లొసంగి

యడపకత్తెలు తెలవాకుమడుపు లొసంగ

సంధియును మ్రోయు వానిని కనుగుడెంటి
రింతు లలకొత్తువట్టుపుడెంతు లుండె.

క. భూరమండలం కొలు విచ్చి నా

భారమ్మగు నుండునానమ ను ముట్టిగి గెయి

యూరగమున నభివనశ్చ

గారంబును మూలము జని ప్రగల్భిత మొనెన.

—♦ దేవదేవి మధురవాణీసహిత ము రాజసభ కేగుట. ♦—

మ. విధుని బంధులు గాంచి గుప్తుశచలన్వీచనముద్యుక్తిల

సమగం నల్లవనికలుపాగి మదిగానప్పగి ధర్మిని

రథుని శామదీక్షి రత్నాశనా రాజశ్మతిహ్లావి

త్యక్తురారక్షణదక్షిణాభిజన్యాశ్రీహరణ శోభే ప్రసన్ను.

వ. కలు వసాతసను మవికన్వయ పిన్వయమానురీణా మురీణా విరాఘాట

మాటువాన్వయభిగమింతురంబున దత్తభంగారంబున దైవారంబున

రంబుగాంచి తది ముగ్ధేయంబును చితప్రదేశంబున నానీవత్తి.

చ. సవనసిగ్ధి కృత్కౌసి భుజంబున నోడొక మయు నిజాగ

కవనసి నోక్కు కౌముయున గుగంబొనగి చిస త్తొనెనెన్దున్దు

గువలమపత్ర నీతకు దకుభము పోల్చి ధృతోత్తగీము ము

గవిసెనోడిగము గనుకంబున దత్తవృక్షోజ్జ్వలాశ్పతిన్.

సీ. శ్రవణసంకుచుదంబు సంధించి మునివ్రేల

మృగారీణి బ్రతీగి ముఖంబు సేయు

శ్రుతులు విజ్ఞోత్తననో ద్రాశి బిగవుగా

బీడించి గుగంబు బిగుడ ప్రకృష్ట

గోట నూనెంబుగా బిటగోపల దేల్చి

చిక్కివేల గాత్రసమంబున నమవు

బరంగించు నప్పుడు పుట్టికిని గొట్టెనే
 గొట్టెను బ్రహ్మ క్షేత్రమునందు

పొనగ నిజహస్తములను బ్రహ్మచర్యము
 భంగి వినిపించు గీతప్రబంధములు
 చేతనాచేతనములు సుప్రసిద్ధ గీతము
 జంచలేక్షణ వీణవాయిదములు

క. ఏకాయతలో చనున

ప్రాణాయతచిత్రగాత్రపాణిహస్తము
 వాణియ యూహానోచనున
 వీణియ వాయిద నోగి బ్రహ్మచర్యములు

వ. అంత నమ్మహీకాంతుగ ఘోరము సంతాపము నున్న పురుషులకు గర
 లాసగి విడుదలు నినిహించేవరేడు బ్రహ్మచర్యమునాటి మాహిమ
 జాని కిట్లనియె.

ఉ. బాలిక రంగళాయుగిహిత్ర స్మృతాంశుగోష్ఠ్య విప్రులు
 చాలికి రంగళాయువి కృపామతి నొనర్చి యున్న మాంబులు
 గేలికి నాట కన్న స్మృత కీసల ముక్తములగు భోజనాభి
 న్మౌళికి గేలు మోడ్చి నని మాంబులగు నొనర్చి మాంబులను

వ. నరసనన్నాహంబున దదనుహంబు న్ననమేళనముతో జనుచుచి
 నృపాలునిగాంచి నిజచిత్రస్థాపనము నుచును.

చ. అరుదుగ వాద్యవిద్య బిరుదుతిహంబునకాదు బ్రహ్మచర్య
 గరములు రెండు నొక్కసరిగా ముగియబులు పుట్టి యున్న
 న్మొరయంగఁ జేసి కాంస్యరవము ల్పొలుగె న్నిమోహవధాన్ముఖ
 సరి వినిపించి రుక్తగతి జాపప్రసవాద్యులునుభ్యుతోళములు

వ. అంత.

క. రంజిత పదమంగీరక

రంజితము చొంగ రంగసీను నిలిచి పు
ష్పాంజలియు వసుమతీపతి
రంజితయు నొసర్చె సభికు లభిమతీయన్.

క. లోలసమీరకిశోరక

లోలసవిష్మాతి క్రియాచలచల నీప
ద్వాలిక పోలిక నిలిచెన్
బాలిక పృథ్వీని దశభాగారమునన్.

వ. ఇట్లు నిలిచి.

మహాస్రగధ. నివర్తించు మున్నెరగ జై

తనశివులహరుల్ ధూకితొడగబరమ్మా
... విజృంభింపంగ రంగో
ద్వీని లింగున వహించి యుచ్చాటుకారుల్
హస్తదప్ప పాత్రరా.నూ
యహహ బల్లి బల్లి యందు లెల్లచ్చగించెన్
రవలి స్నర్తించె గొంపాన్
రసము రజముఖ రాన భోవానువృత్తిన్.

సీ. నాగస్యగంబుగానము భుజగియుఁ జోలె

గీత మంగమున పంగీకరించి

హస్తపన్యాసప్రశ్న స్తపభ్రమముల

నమమ ముప్పు నగ్రాభివయముఁ జూపి

వివిధ సీమల విలాస నిదిత్రనటసలఁ

భాగించి భావము తేటపెడిచి

చరణనా పురగుండుగుండునివాదములఁ

దాశిమానము నీపేతము చేసి

లాస్య మొసరిగ నెక్కి చులొస్య మొపుడు
కోపు కోపున గొరతెల్ల కోపు లొసరిగ
నాయకుఁడు మచ్చి బల్లి బొపు గే చూరియు
గట్టుములు పైఁడికొని బొగొలు చును.

వ. అంత

సీ. సవ్యహస్తా బరచ ప్రాభవ చాముఖ్యే
గో సూరి గోతెల్ల గట్టుములు చును
కొనగోళ్ళ నుచుటఁ ద్రిమ్మిఁగిరి చూరి మాఁగి
మాటికిఁ దిగిచి వీరి మూరిగొనుచు
జనుకట్టు విప్పుఁ జట్టుచు మువ న్నవకొని
చల్లించి యుగములు నల్లిమొను
గోఁఁఁముగిత్తునున కొదచుమాగియు వీరి
నలఁత న్నిట్లున్ను లొదలచి నెనుచు
నలసవళితంబు లై న కలుఁగిరి
కొంచలంబులు యునధైర్య కుఁగుగఁబులు
చించి చీకాకుపజిచి విసరిగొని చీసె
రామనర్తనకేలీ విరామవేళ.

మ. అపు డాచోళవసుంధరాధివతి నానాభ్యుదయములుగా
దివదార్థప్రకరంబు త్యాగమహిమ నొనరఁచు న్నియు నా
టపదారుల్ గృహచేసి చరిమిఁ బ్రహ్లాదప్రవాసాంతమున కొంత లా
నృపతిం గేలుమొగిడ్చి పీఠకొని నిర్విద్రుప్తముఁడయింపె.

గీ. విజపురము చేర వచ్చి తన్నికటఁగొను
విపులతర మైనయొకవటవిటపిసేన
నెండవడి శాంతమగుదాక నుండి రచట
నచటఁ దనులోన ముచ్చట లొడుకొనుచు.

చ. తరణికులీనః లీనవసుధాసురసందన జీవమానుతో
 ద్ధరణ రణప్రచారణ సురిభామిపునఃపరిపూరణోదితా
 పరిమితపుణ్య పుణ్యజనిభంజన భంజన బద్ధకింకరా
 స్ఫురితభంజగ్ర జాగ్రదనాథ సుఖామృత సింధుబాంధవా.

క. దివిజకిరీటితపదప
 ల్లవ సేనానికుత భరిత లక్ష్మణ శత్రు
 ఘ్న విభీషణ గవినందన
 పవనజయువరాజుభావు పరివారిజనా.

మాలిసీవృత్తము.

దశరథకులీనా తథ్యపథ్యానులాపా
 విశదగుణకలాపా వేదవేద్యస్వరూపా
 యశరణగణోపా హన్యవాహప్రతాపా
 సశరశరభద్రాపా సాగనోత్పన్నకోపా.

గద్య.

ఇతి శ్రీమదాపస్తంబసూత్ర ధారద్వాజగోత్ర పవిత్ర శ్రీరామచంద్ర
 కనుగాతరంగితవైభవ సారంగు స్పృహిహామంత్రిపుంగవ
 తనూభవ పరిచిత భగద్భాగవతకైంకర్యవిధాన
 తన్మయాభిదాన ప్రణీతగీతన వైజయంతీ
 విలాసగ బను మహాప్రబంధంబునందు
 బ్రహ్మమోక్షానందము.

శ్రీ

వైజయంతీవిలాసము

అను

విప్రనారాయణచరిత్రము.

— : — : —

ద్వితీయాశ్వాసము.

— → * ← —

క. శ్రీమదయోధ్యాపుంగవీ

ధీమానుషవిగ్రహప్రతీతాశ్రితిః

కామితఫలదాయక సౌ

త్రామణధరణీగుహేంద్ర రఘుకులచక్ర !

వ. అవధరింపు ఘాతః ప్రాప్తః చల్ల సకుటుము మేళింబు పొగొంటుంది
 యారామ లారామలక్ష్మీప్రియాశు లగు ప్రేమాభిలషు పవిత్ర్య పొగొం
 ధ్యవాసితసమీరణంబు లగు సమీరణంబులు సుధవనతరుణుప్రతీప
 రక్షిత రనభేలనారగంబు లగు నారగింబులును పవనతరుణులంబు
 లగు రసాలంబులును సతిపుష్పలంఘనాసాసితవర్ణశాలికుచంబు లగు
 లికుచంబులును నమృతసుయమాఖి ప్రియరస్వీకృతమాంబులు లగు
 తమాలంబులును నాగ్యాశ్రితోఽఘోర్యమూలపవనాలిక లగు పవనా
 లికలును సగనాజనక్షిరపూరంబు లగు కిన్హిపూరంబులును సాశ్వ
 యకుసుమమాలికావికాసోపమాపమేళువులును సఖిలవద్రసంఘ
 దామవ్యామోహితయువకులంబు లగు వకులంబులును పొడవైన
 మేదినీరుహంబుల భానుమంతనకిరణంబులగుఁ బ్రవేశింబు లేక
 త్రైలోక్య జైత్రయాత్రాసమారంభవిజృంభమాంబు సేవాదంబులగు
 రారిసుహృద్భావం బగు నుద్యానంబు నవలోకించుచుఁ బని చది.

సీ. అదిమి నల్లమున నదనవలయును బోలే

మందాగింపుచునుమాత మగుచు

బొంబున గుహాగుహులలోనును బోలే

|| వపుష్పు గొంపసనాథ మగుచు

వసుజనా సుఖసదర్శులచక్రమున బోలే

విద్యబృందావనోద్భవ మగుచు

గగనగంగారేర సప్రసాదము బోలే

|| పరళిన్పుత్రసోదారి మగుచు ||

ప్రసాదవ్యవసూయభూమిమగును బోలే

జానకరేగమాధునిశ్రవణాగ మగుచు

వలగు పవ్విపవాకాయుధాగ్యపుష్ప

వాగి సుకల్పభవనావాససేవి

వ. కాంచి యాగుం బ్రవేశించి తస్మత్సప్రసాదేన బువ.

◆ దేవదేవీమధుర వాణులు విప్రవాకాయులు గనుట ◆—

సీ. ప్రతిమానవపనముగితి న్నుపచు న్నాబు

పడితొండ మూలానుప్రసాదము

గులసి వత్తుచునలగొప్ప పేరులు

విపులరంధ్రము త్రేన ప్రేమరంధ్రము

పశుపతి గలవిద్యసామంతులక్షణులు

శోభితం బగుతగుమాన్మయము

పన్నూలిత్రాటం గీర్వాణు కౌపీంబు

విశతగ్రుసర్కా విశేషపులులు

గలిగి పద్మాసనుల డై శన్నుమొడ్డి

భగవదానాధైకతత్పరత నున్న

సీ. ముగ్ధేందువదనలముఖవిలాసములకుఁ
 జగురుఁబోఁడులకుఁ గాన్గేషములకు
 మహిళాజనంబులమధురభాషాలకు
 వనితలనిశ్వాసనాసనలకుఁ
 గలకంఠకంఠులకలికిచూపులకును
 బొటలగంధులపాటలకును
 మత్తేభయానలమందహాసములకు
 మగువలనా శోణమధుస్రలకును
 నంగసల పాదసాస్తవిన్యాసములకు
 వెంటఁ బరువెత్తు మునివనవృక్షభీతులు
 విషయసౌఖ్యస్వరూపవివేకియైన
 నరుఁడు వశుఁడొట యేమి యచ్చెరువు జగతి.

క. కిలకించితరసపూరిముఁ
 జిలికించి కటాక్షవీక్షచే నలినాక్షుల్.
 తిలకించి చూచినప్పుడు
 పులకించక నరులదేహములు లోహముల్.

శా. శ్రీరంగేశులకు సుదా యితఁడు పూచేరుల్ సమష్టిండు లా
 హారార్థంబగుఁ గాని పూని సహజంబా దేవతాభక్తిఁ గా
 దారామంబునఁ గూలి కెవ్వరిని సేయం బంచినో యీయప
 స్మారభ్రాంతిమదాత్ముల నునుచు సమ్యక్వోచైవైఖరిన్.

వ. అనినఁ జెలియలికి నన్న యిట్లనియె.

శా. సీరేజాయతనేత్ర నిందితముగా నీ వాడిన స్నేహజ
 హ్వరంగంబున నున్న శారద యసత్వ భాడఁగా నేర్చునే
 స్మారభ్రాంతిమదంబు లే దితని కెచఁ ధాత్రిఁ గాఁ గా నప
 స్మారభ్రాంతిమదాత్ముఁడందుఁ బలిక సమ్యక్వోచైవైఖరిన్.

వ. నావుడు నల్లవదేటి కినుగనాన.

గీ, నిర్జితేంద్రియుగము నిష్టాపకుఁ డగుచు
సప్పు సొంతవారల నెప్పి నీవు
పీనిఁ బ్రసాదించితి మిమ్ము నెప్పి
గలకు ముద ముదము గొంత బలీ శ.

క. నీవే కా నిష్టాపకుఁ

నేవేన్ద్రాపుత్రుఁ డగుచు నితని పొందు
గానింపఁ జాలె నీమము
నావేశ్యకు నిష్టాపకుఁడవు నే మోశును.

వ. అనిన దేవదేటి యుద్ధిమయ.

గీ. అప్పగో నీకు నేఁ గన్పించుచు నిష్టా
సంత మోచినఁ గాని నా కన్య భీను
నిన్నుఁ బసింపఁజూచి నాకు నీశాసనం
వేల పన్నిద మొకటి గానిపు ముదిను.

క. నీ పీఠస్థాపు పొందునె

గావించిన లాభితప్తగుడస పడిచదన
గావించు శీకయుండిను
నీవు నిష్టాపదాన మునిన పలాశుక యుష్మిను.

క. తరుణినుడు లెనువును నీ

కరణం బన్నిదము నుడిపి గ్రమ్ము శ్రీలూ
సరణం బురికిం జరిరి
తరణియుఁ బశ్చిమపయోధదరికి నీరస.

—♦ సూర్యస్థమయ వర్ణసము ♦—

క. పెరిగిన చీకటి తనుఁ గని

సురిగియరిగి వరులునుగెను పొద్దిను గాని

బారింగొన వెంబడి దానును

సరిగినక్రియ నినుడు గ్రుంకె నపరాంబుభలోన.

గీ. ధాత్రి దినరాజు విడిచి పాతాళమునకుఁ
జరుచు వేలంబు వెలుంగఁజేసిన నొలుగు
చాచు నెలసాజ నొప్పు దదీయసూను
పటలమును బోలెఁ జిన్నచీకటిగులు వినివ.

గీ. అంబరారణ్యమునఁ బ్రవృద్ధంబు తన
ఘోరతిమిరతమాలభూమి నామూలు
దట్టముగ నలుకొని పూచినట్టి మొల్ల
విరులునాఁ బొల్చెఁ దార లయ్యిగుల నుండు.

గీ. నెత్తిచెఱకుఁగోలవిగట్టిబద్ధకు నుల్లి
తీవెనారిఁ జేసి భావభవుఁడు
పలుచుపువ్వుఁబోండ్లపొలంబుల న్నెత్తి
విరులనూపు లేసి మరులు గొలిప.

వ. ఆనమయంబున.

చ. పరువడి జారకామినులపొక్కులు జారులకుం దదీయ నా
క్సగణులు జారకాంతలకు నమ్మతిగా నివిపిచుచుం బొగిం
బారి సుభయానురాగరసపోషణ తై నెన నిందు నగుచునుకొ
దిరుగుదు రాసుక్రోవులగతిం బురవీగుల శంభళీసతుల్.

ఉ. కుట్టనికాని వేశములు గోష్ఠతలంబులు తత్కరీషపుం
దెట్టెలు పాడుగోడలు సదీసదసంబులు నిష్కుటంబులున్
గట్టికుటీరము ల్పసులగాడిమఱుంగులు గుల్ల పంచలు
నట్టనియిండ్లు జారరతికార్యసమాచరతైకసిద్ధికిన్.

ప. తత్ప్రదేశములందు.

మ. అనుగంధాంగవిలేపనం బసఖసంగతాంగం బసాంగముల మ
ప్రసవాంగకరణం బనుక్తమణితాగానం బశశ్చయ్యశలం
బసఖస్వాప మబుధస్తపుం నుసంక్లప్తాంగసంభ్రాంతం
బసిధాగాటమునైన జారసత్పిత్యం బశ్శబ్ద స్వకల్పితం.

మ. తవులై యేలిన వాచసత్పిత్యంబునైన బుధము గొల్పి తే
కువతో నిండ్లకు వచ్చునప్పుడిక బోక్కిం బిచ్చ నో నంబుమూ
డువిడేలాకులు పొకలుంగని విడే బిచ్చిడేపై దిల్లెనీ
భవనప్రాంగణసీమ ద్రిమ్మగురు రంభకుంభ తీర్తివొలుక.

క. అతలఁ బ్రహ్లాదనమ

నీవితంబై కువలయంబు విలసిల్లి నన

ద్యోతనదానటలుండై

శీతాంశుడం పొడిచి నారస పానం పోలెను.

గీ. దితిజరక్తానుగన్పస హాదిన్యముల్లర

బోలి యొప్పురె బొడుపులగుప్పుల విగ్గులను

తద్విశాలాంకతలదైత్యతన్ముఖ వోలె

లాంఛనం బొప్పి నన్ను డలగుబుసంగు.

చ. అనిమిషముడలీపరచి తాభ్రాధునీసలిలాభి మీ ననం

బున విమలంగుడం పృథాకగోళ్యం నుభాకిరంబు డనంశగం

బునఁ దెలుపొందె దత్సలీలపూగమా నోదనె బిక్కు కిల్లెనో

యన బలితంపువెన్నెల లడంబిచిబొగము నొడవ కత్తులె.

సీ. చెలువ గట్టినచీర మొలఁ గొలతఁ గట్టి యా

నగమొ పై వల్లెనొటుగ పచ్చు

పనిఁ బూని రేక దిద్దినకన్నోముల నంటఁ

గమ్మనొప్పుల కదంబమ్ము నలఁచి

లీలగా నూరుగోర్ఖలభౌగములు
 వాసిండు గోనజన్వితరగుడిని
 తనరాక ప్రియల కెంతయు నొల విసగా
 సాళిండు క్షిప్తసాగాలుపట్టి
 చుట్టుపువ్వులసిగలు కస్తూరిబొట్టు
 సందితా యెతులును నొంపగిందములును
 గలిగి సవయస్కు-లగుకోరికకాండ్రు గూడి
 విలులు విహరింతు రివ్వటి వేళ్ళు.

న. మఱియును.

సీ. అలకముల్కాటి నూదలపాగు మట్టి పై
 నడకట్టు రుమాలుగుడ్డు కట్టి
 చెవులకమ్మలపట్టు జవుకట్టు మేలిసి
 లాలచోగులజోచ్చి గీలుకొల్పి
 యరచట్ట దొడిగి ము నడకలు దిగులులు
 వలిపెకుప్పటి వల్లచాట్టు వేసి
 నిటలభౌగముసంకు నిమిసోగి తీరుగా
 మల్లెపు మొగ్గనామంబు దీర్చి
 ద్రవిడపరిచారకులు వోలె దగుణవేళ్ళ
 లడపములు పూని రాగొంద లివ్వలగి
 వెన్నెలక నారజపుట్రకవన్నె లలర
 గంతు గురుపల్లకీసేన గాంతు రంగు.

ఉ. కొందఱు సహ్యాజాజనకకోమలపైకతవేదికావలిక
 కొందఱు చంద్రకాంతమణికుట్టను కేలిగృహంగణములను
 కొందఱు మందిరోపరిక కుప్పరిపాలితన్నకు వాటికా
 శిందముల న్గనోజసుఖలీలల దేలిరి వాగ బ్రతాకిన.

ఉ. తూగుపు ^{అర్చన} వాత శని తోయధిపాశకుఁ జేరె వెన్నెల
 యారలతోన గూర్చి గునుదగుబులు నిద్రలు గూరె జక్కవల్
 గేరఁ బ్రహ్మపాపముకునికి స్పృహ తీరె నిగంతరంగులు
 దారఁ జూరెన ఘనులు బుదారతి మీరిను సాంధ్యరాగముల్.
 వ. లలిత.

-- ♦ సూర్యోదయవర్ణనము ♦ --

మహాస్థగిరి. ఉదయతీర్థీ ధరాధ్యా
 స్యుపితిపిశితిభుగ్యోధయూధాగ్రహణోద్య
 త్క-నసత్సౌదేవ దిత్తి
 గ్నాజలగుళిత సంఘాతపాతిత్వగ్రా
 జ్జనవస్థాదేహ దేహ
 త్కృగహు మధుర క్ష ప్రభావమహీకు
 మద మి చస భాస్క గుగ డ
 త్కృమద్యుసముగ్యోత్యోభాస్క గుగ డే.

వ. అప్రదమ.

గీ. విప్రనారాయణాయస్మి పీఠునిఁ జేసి
 తేస్తు నని మ తమాడిన దేవదేవి
 కణకమణిఘోషులుగుంధగంధమాల్య
 సుపటశ్చంద్రగౌర మువలించి కపటలీల.

—♦ దేవదేవి విప్రనారాయణుడ కేగుట ♦—

సీ. నడిముక్కు-మీఁద సన్నపునాభినామంబు
 నదును మంజిడి కావినమదరేఖ
 మలఁతివీనుల విచ్చటాగుల దుస్సలు
 సిగ వేసి ముడిచినచిన్నితఱుము

జనుర్యోయి నిశీయాఁ గట్టిన ముఖపద్మమ్మది,
క్రొత్తచోమిను దిగిపోకోరకములు

త్రికముపై నెగఁగట్టు దిగఁగట్టుచువ్వల్య
నేలపైఁ బీరాఁడు ప్రేమిఁగ దృ

కంఠపార్శ్వమును సగంబు గొనిపొందు

తులసి తామరపూసల వలుదసగులు

పూని నిక్కంపు దాసనిసానినోటి

విప్రనారాయణుని రామవీధిఁ జొచ్చి.

వ. తదీయమధ్యప్రదేశంబునందు,

క. అమ్మగువ గనుంగొనియెనె

ముమ్మడిముగఁ బట్టినామములు మే నెల్లఁ

గ్రమ్మికొన నుట్టిఁ బెట్టిన

గుమ్మడికాయయును బోలెఁ గూర్చిన్నశిశువు.

గీ. విప్రనారాయణుని మాల్వవిరచనావ్య

సనపరాయణుఁ జూచి యుచ్చట నె పుడదు

నుదురు సోఁకఁగ మ్రొక్కి యమ్యెనుట మీ ప్పు

గేలుతో నున్న వెడవాసురాలిఁ జూచి.

క. ఎయ్యది కుల మెయ్యది నెల

నెయ్యది నీనామధేయ మిచ్చోటికి రా

నెయ్యది ప్రస్తుత మనినం

దొయ్యలి యాబ్రహ్మచారితో నిట్లనియెను.

చ. అకలుష మైనలౌవకవనాశ్రమభూమికి శంక లేక మీ

నకులుల కెల్లు రాఁ దగు మనంబున నుగచకుఁ డట్టి దేను యా

ద్రకులముదాన నందును విరేతునుగా నొకరింటి దాసిఁ గా

నొకమగనాలిఁ గాను దగు లొం డద లేదు తనంతమానిసిను.

సీ. భర వర్ణముల కల్గ గుగువు బ్రహ్మోమం దని
యోధులశ్రుతులం బుట్టు నదియకొడు

బ్రహ్మస్థిత పుష్కరమధ్యము తూద్ర
జాతక బ్రహ్మోచరణసేవ

యెట్టి బ్రహ్మోమలంగ నాచభక్తులు త్రిలోక
సావను లాపారభక్తులంగ

వేష్యులు నుండు శ్రీవేష్యజయలంగ
విజితేంద్రియుండు శ్రీవిష్ణుయూర్

యన్నిగుణములు గణుకొన సపుడు స్వామి
వలనం గలవని మోసగుపల్లిను శాశ్ర
యింప వచ్చిత సనుం గట్టిగోపు స్వామి
నాథ నుచ్చు లీసరునాథ పనిన-

గీ. తల్లి దండ్రు యున్న దమ్ము లేవ్వని లేక
యెట్టి ముగ్ధులకి యుట్టిపడితి
యింతి యింతికాల మం గూడితి మీ క్క
కని సమితి మేలు గనెనీ చవును.

వ. నాపుడు సమ్యక్తవ యుట్టినయి.

శా. నవమీ యనున విష్ణువంతు సత్వస్థుం బ్రసనాజన్మ మీ
భూమి న్నేం బడినట్టిపాల్గు శుచకింబుల్ సూకరంబుల్ సహ
గా మున పడెనీ లేకు మీ రనంగ సాత్వద్రవగనాథుండు గో
ష్ఠ మీము దలం బట్టిసన గోలంగు మగ్గోమంబు నిశ్శేషము.

వ. ఆకర్ణింపుము.

సీ. పలయు నేనీడు సిగ్గులధర్మమహిమచే
భాత్ర సత్యవ్రతిక్షేత్ర మవంగ

బ్రవహించె నెంగు వేదనసంపేరిన బ్రహ్మ
 దేవునిని సరస్వతీసేవన
 కావించె వెచట నిమ్మ ముగ్ధుని నానందము
 పారగులించి పొంది యభ్యుదయము
 జవి చూచె నెచ్చోట సమనాన్ని ముత్యసముద్రము
 పుట్టిపావిపల్లె నానందము
 కటకమాత్రంబె యది పితరగిరియంద్ర
 హగ్రహణవిగ్రహమునైత్యము పునరాది
 చిరదయానాలమోక్షలక్ష్మీపత్యము
 కటితటీచూత్తుకల్పిణియందె కలది.

వ. అందు.

సీ. కలహంస కర్పూరకళికి పద్మమతి
 మందారశ్లలి మధుర మాలి
 సౌందర్యలహరి పుష్పసుగంధి చిత్రమంగి
 కౌంచపవనాలిగ నివరి గీతి
 రాజమోహిని కుమారసంస్వతి సుగంధి
 మదనాభిరమ ముగ్ధుని నానందము
 మంజుభాషిణి భానుమతి రిమామలకము
 కామమంజరి చంద్రకళి యానందగ
 భూమిసలిలాగ్ని పవనార్క-సోమకామ
 విధిసుధారసముసతటిద్విబుధను ర్ద్ర
 జనిత మగునచ్చరకులంబునను జనించి
 వారసతు లుండ్రు సారశృంగారవతులు.

గీ. అందు నొక నారసతిపుత్రి నై జనించి
 వృద్ధి బొందితి దేవదేవి యనుపేర

సభ్యులందఱు బోధింపఁబడుచున్నట్లు
వాద్యసంగీతమును పఠ్యపద్యములు.

మ. పొందుకొని యెవఁడును నానందమును పొందఁజేయునట్లు
సలఁపఁ జేయుచున్నట్లును నీవచ్చునట్లును నీదగఁచఁబడునట్లును
బోధించుచున్నట్లును నీవచ్చునట్లును నీదగఁచఁబడునట్లును
దళిమాని బిడ్డలగుచున్నట్లును నీవచ్చునట్లును నీదగఁచఁబడునట్లును.

క. క్రొత్తపాఠమును నొనరు
సన్నుతి వచ్చును సురతి నామోదమునకు
కన్నులెరిగఁజూచు వలయును
మన్నునందఱు చూచి విడిచి మహిమ బ్రహ్మాండమున.

ఉ. పంజరనాథుని పాపినిగర్హింపఁ జచ్చి నాకు నా
పేదగఁజూచి పాపినిగర్హింపఁ జచ్చి నాకు నా
కంఠమునకు నొచ్చి నొచ్చునట్లును నీవచ్చునట్లును
యంగులమును బుచ్చునట్లును పుచ్చునట్లును పుచ్చునట్లును.

ఉ. క్రిందనున్న పాపినిగర్హింపఁ జచ్చి నాకు నా
పేదగఁజూచి పాపినిగర్హింపఁ జచ్చి నాకు నా
కంఠమునకు నొచ్చి నొచ్చునట్లును నీవచ్చునట్లును
యంగులమును బుచ్చునట్లును పుచ్చునట్లును పుచ్చునట్లును.

గీ. పుష్పమునకు నొచ్చునట్లును పుష్పమునకు నొచ్చునట్లును
సాక్షిసాక్షిని పుష్పమునకు నొచ్చునట్లును పుష్పమునకు నొచ్చునట్లును
సాక్షిసాక్షిని పుష్పమునకు నొచ్చునట్లును పుష్పమునకు నొచ్చునట్లును
సంకల్పమును గలవచ్చునట్లును గలవచ్చునట్లును.

గీ. అక్షరమున పుష్పమునకు నొచ్చునట్లును పుష్పమునకు నొచ్చునట్లును
సేల తిరిగి చూచివేని పుష్పమునకు నొచ్చునట్లును పుష్పమునకు నొచ్చునట్లును.

నలువస్పృశ్యైః గణగుకులముల్యో నల్లఁ
గాకులంబు లంజకాకులంబు.

సీ. అరప్రమావనాయ స్తంభు చి స్తంభు

బహుమృషా భౌషణభ్యసేష రిషేష

యాజ్ఞపత్యతో హరముని కరముని

ప్రచురపేయారేచభిషే కుషే

సంతతాన్యాయప్రచార మాచారంబు

మతేకంబును మలనునువు తెనువు

సకలవశోచ్ఛిన్నపదనంబు వదనంబు

వితతకుతర్కాభివృద్ధి బుద్ధి

యంగజన్యాధిఁ గడు పుబ్ధిసత్తివిటు

యాత్మజలపూరముల శ్లోకు వల్లపము

హేయఘాతన మెన్నిటను నన్ని మావ

వేశ్యజన్మంబు జన్మమే విశ్రవర్గ!

చ. ఎను గణుతింప యోజనము లేబదిరేణులు భూమి దీర్ఘా

నను తుహినాచలేంద్రమున కివ్వలి వన్నియు దేవభూములే

యిటు హిమసేతుమధ్యమున నొకగుం దా బరికించి చూచినను.

విటులకు సత్యశౌచములు వేశ్యకు నీనుము లే గోకింతయున.

ఉ. ఒక్కనిఁ బిల్వ సంపి మఱియొక్కనిచేతఁ బసిగిడి పట్టి నే

ఱొక్కనియింటి కేఁగుదు మఱొక్క ని నాచదుచక్కి నొక్కచో

బొక్కిలి దార్పి కూడ భ్రమం బొంది విటులే చనియంగ లేకు గా

కెక్కడిసత్య మేడవల పెక్కడినేమము వారకాలతకున.

గీ. మమత మూఢవిటులు మాన రింతియెకాక

వెలపొలంతి కెందు వలపు గలదె

సజ్జ గుహిని నేని తల్పానివలపును
 తల్పానివలపు గొక్క గ్రీవి దలంపె.

ఉ. మేఁతలు మూసము జముగు తాళ్ళభూమిన్నము గట్టివెన్నునున్
 బూఁతలు గిరిధిములే కప్పుగముఁ మృగసాభియుఁ గాక వేశ్యకున్
 మేఁతలు పూఁతల వన్నపి గణేరియె ముగతె అను మండులై
 చేతలు ఊచిమానిములు సేయును పంతయకాక మద్విముల్.

క. సర్వోపశీలనజప
 హృద్యశుభాకారవిభవ మన్నంగ నేలా?
 ప్రహ్యమ్నాఁడే సుహృదే
 ప్రహ్యమ్నాఁడె జగతి నారభిమల శుభున్.

చ. తలనిలువర్థ మిచ్చినను దాము కులస్థులు కానిహీనులన్
 గెలువ నుకొన్న నేమమును భేషజములే నెలయొడ్రు పిల్లు లే
 కులకల వ్రేసె మున్ను తనుగుం బ్రకృతగుంబుగ నిచ్చునట్టిగో
 నెల నిభికింబు గొక్క మరదీసము కాసురు శత్రు కిచ్చినన్.

క. ఆహమ్మ... లొలకించిన
 దీనిలొమ్మ... మె గురియుఁ గన్బుడీనియనినలే
 లోపల బుకించిన నీ
 లోపలనదృశములు నార యోనాతనికిన్.

గీ. ఆవల గో వట్టి యెంతి నే న్ననున నిద్ర
 గూఁతుఁ బోసిని పోకాదుఁ గొలుపుకొలంకు
 నాఁ డవశ్యులుం బిలిపించు ననుపుచిలుల
 దల్లి యల్లుండ్రపదబూచి ధనపిశాచి.

సీ. మునుపు జగలం జేసినభుజంగులం గన్న
 గర్జించి శునకమై కలువ వచ్చుచు

బ్రహ్మశిరియక తీర్థక శ్రీమద్రామణ్య

దత్తాత్రేయ విరాజిత గురవర్చి కృపా

బొసదయ్య గా మున్నె నేనె గుణ మున్నె

బ్రహ్మశిరియ విరాజితామరణి చంద్రాంబు

ధనవంతుఁడైన మే త్తనానంద మేనాన

పుత్రికి గొప్పించును బ్రహ్మశిరియ

బయిసిమాలింగమఁ దనవిన్నవమనసనాన

పడుపుసుద్రులు దలఁపటి పాత్రానాన

నోరు విడివడ్డఁ బచ్చిబూజీ రచించు

వివిధమాయామయూహిత వేద్యమనాన.

శా. ఏవేళ నృజి యేనుఁహూర్తమున మా యిత గొప్పించునో మనో
భావజ్ఞుం డగు సర్వము న్నడవపు హరిదాసుగొప్పించునో
జే వెయ్యేడులు గొప్ప మేలు మనుచును సమగ్రము న్నడవ మా
యావాదంబులచే ధనగ బొందున వేద్యమనాన బ్రహ్మశిరియ.

ఉ. ఈ విట రమ్మ నొ మ్మనానంద ములు పుట్టెను గాన మున్నె నీ
యీపు లిదేమి గుఱు పడెను పరిపచ్చులు పచ్చిపరిపా
దేవర చిత్తవృత్తి యొకతీ రులు యుగము నిద్రమొలచును
ధ్యావినయోక్తుల నిర్మలుల మగము లొల్లును పరిపామనాన.

గీ. అనఘ వేశ్యావిడంబనర్తనము లన్న
నిసుకపాతఱ యొకటి యేల శ్రవ్య
నప్పడుపుఁగూటిపై ననవ్యాస జనించి
నామనసు రోపిపట్టిచందంబు వినుచు.

క. ఆరోహిణి నవరోహిణి

నే రతి రవ మల్లి విలువ హేచ్ఛులుగా బా

గౌరములును దొరములును

పారిములుగ నే గడింపిపర్యామమునన్.

మ. ఒక యోగిగతి నాటి నేను సముద్రమున్నట్టి నో వెట్టువే
ముడి కాం ప్రవర్తన గామి బల్లనం యోగిగతి తేక లోక గ్రామి శ
య్యతి నే స్మిల్లి సహం నే కి (వ్యతి) గూతామాతరీతి స్మనో
వికలస్థితున నామ నామం వికల స్థితులు గావించుచున్.

ఉ. అనిన నేళ విష్ణుభవనాంగణములంప వేదగ న్ముఖం
సీతల నుండి శాగరము సేయునుగోలను లగదీ ప్రిగా
భూనుగోల భాగవతియు బతి యగపరి సంగమ వింగళా
భ్యానము విడిచి సూరిప నుభూవలీ (నూవలీ) కేగ వీనులన్.

క. అది విని వేళ్ళభవ ను
టిగెనో యని పరితి పుట్టి యందగులు జే
బి
టిగె మగుప గొనెనీ
బి
మనగా శాపాశములు దలంబున నుండెను.

క. ఆవేశ్య నాను గురువుగ
నేవేశ్యత్వింబు మాని యోగిని నై
శ్రీవేంకటపునుగోలను
దేవాయత నాచిటవ్య దేశములగునన్.

సీ. ప్రహ్వము జపన భగ్గస్థాపకత్వమే
సతతంబు నిజమలంకారముగను
పద్మనాభద్వయోపరిదివ్య నామమే
యనిశంబు జహ్వా కభ్యాసముగను
జలదుహంబక చిహ్నముల సంతతంబురు
బోధములముల కాభరణములుగ

భగవద్విలాసవైభవమయశ్రావణంబు
నంతరంగంబును కాస గాఢ

నవిరళభుజంగశయనసేవానురక్తి
చిత్తమున హటకాంబరచిత్రనింబ
కాని తక్కినవాని డగ్గలాఁగ బోధి
భాగవతముద్ర నుంటి నిప్పుట నుండి.

మ. అకలంకసితి నాఁడునుండియును తూద్రాక్షుండు వచ్చిది మా
ధుకరప్రక్రియ బ్రాహ్మణాన్నమ భుజంతన లీనిదో సజ్జన
ప్రకరాగారములందు జేయును స్వయంపాకంబు శ్రీరంగశా
యికృప న్వోళ్ళి దినంబు లీకిరణి పవిత్రా నేటిపర్వంతియును.

గీ. వారసతు లైన యీసీమనానలైన
మోడిమానిసి నైన నేగోడు లేను
జిహ్వ నాల్గచ్చరాలు నేర్చినకతాన
పమపుఁగూటికి మనసు గొల్పిన యిట్లు.

క, అని వనిత యివ్వధంబునఁ
దనకులశీలములఁ దెల్పు దానిని వేశ్య
గనఁగా నెఱింగి మనంబున
ననుమానము పొడమి వైష్ణవాగ్రణి యునియెన్.

క. ఇమ్ముల వేశ్యాసహవా
సమ్ములు శ్రీవైష్ణవులకుఁ జందం బగునే
మమ్మావల నే మంతురొ
కొమ్మా యీలోకు లెంచుకొమ్మా దీనిన్.

ఉ. కాకులు రావిపండ్లు దినఁ గాదె శిలామయదేవమందిరా
నీకములందు రావులు జనించును సజ్జనచి త్తవృత్తి య

వ్యాధులతోల తొలగుచుపరిచి తోకముతోన వేద్యము
గాతులవలెనొక లోకమున ప్రమాదము చేరినదియె.

వ. అనిన నవ్వెద వేదక దేవదేవ యుద్ధము.

ఉ. ఎందఱును గొను పాప మందఱును బాస నప్పి నై
నందఱు తోలెనెలె లపు డేమి నేనన నిచ్చగించుచున్
మందఱు లోకమున గొని గడిచిపోవులు నమమునా
కిందగి గోసె నచ్చితి సహించున క్రక్క మనమున గ్రమ్మరిన్.

క. భోగేద్య నాగు గల్గెన
సగ్గిల బరియ్యున వేద కలన యుద్ధ
న్నాగి న ముప్పిటిపల్లెనై
భోగము గలతలకు దగిలమునై నైవే.

క. నామము చూచి పోగిన
దేమయు సమము ముడకే పోగిన ను
దేమికి శరణి పడె ధా
శ్రీమదలె బాని పోగి తగుగ పలుకు నే.

క. వివేచి నామతి మును తన
మనసు పడుల మన అంశమునగు మునన
నను గొఱుర ముండగ నగు
ననగను నిట్టిండు నీకు నగున మహాత్మా.

వ. అని యిట్లు పువడగి జప్పిన పప్పునకులు విని యతడు తన
మనుజున.

గీ. చూపమున గురికి గాను కురూపి గాను
వారసము గడించు నేనయనుపంద
దేశమున భిక్షుమస్త్రుతో దీని కేల
మనసు గట్టిమగ్గి బొందపది గాతి.

—♦ విప్రనారాయణుడు దేవదేవదాస్యం బుగ్గిరిమల ♦—

గీ. దాస్యవృత్తికి నిటువంటిదానిఁ జేర్చు
కొనఁ గొనున లేకు నలకు పొమ్మనున నేల
యిది యదృచ్ఛానులాభి ప్పు యుద నే నొకఁడు
పనికి జేర్చోడు వాఁడోడు పోలుపెనును.

క. బరవసముతోడఁ బనికొ
క్కరుండను బొరలుగ నీపె గలిగి సుఖము
బిరువుము నైస రంగి
శ్వరుకైంకర్యంబు నిర్విచారత నొగున.

ప. అని తలంచి యమ్మలఁగె కట్టసిను.

గీ. నెలఁత సుకుమార మనది నీకుమేను
తోటపని సేయునెడఁ బ్రపంచము మాఘ
కరము మాతోడిలంక నీరంగె నుండు
నోపుదే యన్న సతని కమ్మువిద నునిను.

గీ. అనఘ జాత్యభిమాన దేహభిమాన
లేశములు దాసురాలికి లేవు మాఘ
కరము నలవాటు మీవంటిఘనులు దిగ్గ
పనులు సేయుటకంటె శుభంబు గలద.

సీ. మ్రా నెక్కనేరను గాని పున్వీలు నోయ
దండలు గట్ట వింతలుగ నేను
నేత మెత్తగనేర నింతియ నొని

నేఁ గట్టిగా నీర్మళ్యం గట్ట నేను
ధరణి గుద్దలి వట్టి త్రవ్వ నొక్కటి నేర
గాని నే మ శ్చిద్యుం గట్ట నేను

బరవసంబులు పునఃపునః నేరం గొనె
 నే నుపాధిపతివను లోలు నేను
 బుద్ధిమతి మీ వాక్యములు విన్నకొనిన
 నేపనిగి నీవం బాపి నా లోపఁగల్గెను
 అట్ల మాంబులగునెను నీవంబు
 నాంబు పట్టితి గనుం నీదేవు నన్ను.

సీ. విద్యావంశాధికారి ననువాది
 జన్మ సత్త్వేవ యూహార్యసేవ
 విరచావగీసముల్లిలంబులను మన
 పరమహంస యూహార్యసేవ
 శ్రీవిజ్ఞానములకు సతీపతివ్యామన
 దాశిప్రసాద యూహార్యసేవ
 లక్ష్మణమూర్తిల లక్ష్మణమూర్తిల పరమ
 సమీపిత యూహార్యసేవ

యూశ్రీయంబుపవారల శక్తి నిమ్మ
 విష్ణునాలోర్యనాహుత్యసిద్ధిభివ్య
 భోగసామ్రాజ్యజేభవాభోగమహిమ
 శాశ్వతం బ్రపదీవ యూహార్యసేవ.

గీ. అనిశ మూహార్యసేవ గల్గిపజనులకు
 దేవభూదేవతీగ సంసేవ తీల
 అనిశ మూహార్యసేవ గల్గిపజనులకు
 దేవభూదేవతీగ సంసేవ తీల.

గీ. అనుచు శ్రీవైష్ణవనథాచార్యదర్శ
 మార్కు పొన్నుఁజేసి యూహార్యబుద్ధి

మిమ్ము సేవించ వచ్చితి నమ్ము పరిపూ
గఱిసి పనిగొను మన నొనములైన లోక.

క. తిరుకత్తుసేవ జేసెద
దిరుమాలిహ సలికి పుంస పీర్చుద మ్రొక్క
తిరుమజ్జనంబు దీర్చుద
దిరుపుట్టము లుతికి వేగఁ నచ్చుద దినుము.

క. అన విని యతఁ డెవ్వనిశె
గని యప్పలుకులకు సలఁ గొమ్మని గుం
శునికైంకర్యము చేకొని
మన మిరవుగఁ జేయుదము సమగదితాభ క్తి.

గీ. అని తదీయదాస్య మంగీకరించ న
ద్వాసరయ్య యచట నాసగోజ
లోచనయును మ్రోనిగోఁ జేన దొచ్చి
గతిఁ బ్రవేశ మంది ప్రతిదిహులు.

న. ఇట్లు పచరించుచు నతనికి సమ్యక్తివ ముట్టసిను.

క. ధరలో మాణిటరంగే
శ్వరుండపు దాసులకు నీపు సంతాపము దే
వరకైంకర్యము మన్నన
గురుకైంకర్యంబు దీనఁ గొదవనెను నాకును.

సీ. అరుణోదయంబున కట మున్న మేల్కొని
సది కేగి యాచమనంబు దీర్చి
మజ్జనం బొడి నామముఁ జూచుకొని యాత్మ
వస్త్రాబు నతనిదోవతియు నుతికి
తిరుమజ్జనముఁ జేసి తిరుమాంగ గన పూడ్చి
యలికి మ్రొక్కులు పెట్టి యతఁడు మీలు

కని వచ్చు పుంసెల్లన వలెనె ముందర్లు
యోచెనది ముగ్ధత్వము లుడిగి

యతఁ డెవ్వఁడో ముందుచి నగునానంద
వేళి నొకానువాని ప్రసవ్యముల గోప
సముల పంపెను నాపల నెల్ల పులి
యతఁడను నొక ముందు పుట్టున నెఁజులను.

శ్రీ. మలపుష్కరి బ్రహ్మసాగరం గలపు కిఁము
నెమ్మి బ్రహ్మదేవతం గలముమ్మ లీడును
సంద్రప్రేక్షకం గన పూర్వ మునగి మున
విగులెను నెల్ల నగపు గానములు వాఁడు.

శ్రీ. భావ్యమున్ గలం ముత్తి దాని పశ్య
మీకెల్లముల దా పద్మనాభాని మానె
దంబి పాపాల పేయ్యుడగు నెనెన
ముఁగి తన బంధి కేగి ముమ్మలు భరించు.

శ్రీ. చోరగు మానెపపు ముఁగునె వలంబొత్తు
గముగి యొడి పాలవదనమున
నొరుల బ్రయుతెన ముగి నొడి పిదమ దా
దీనమండు బుద్ధ్యశీగములను.

వ. అంత.

శ్రీ. తోయగంధం యన్న పానీయములకు
నానపడ క్రియ వలంబిదాసి యగుదు
నెనెన పనులెల్ల జేయఁ గర్తవ్య కృపాప
రాయణుడై నమిపనారాయణుడు.

సీ. ఏ బ్రహ్మపడి తోట కే నుండునుదాని.

బని నేయుం దా బ్రహ్మపడిను బోని
నే తేతల బని వట్టి పే దాని ముండును
దా నుండుకొను నోడో దా ముండును

నే మోక్షమును దా ముండుకొని నేను

శుభము శుభము శుభము శుభము
నే నిద్ర బోవుదానా నిద్ర బోవు దే

పని బోవునో నాని నాని నుండు

విరిత్తిను నింట వేపుర పడిచి వచ్చి

తోటపనిసాటు కొదిగి నాతోట బ్రహ్మస

పడుచు నున్నది పనిదేలిపడుచు నీను

సాకరున్న నుపేక్షాపదాని ముండును

వ. అని తలంచి యద్దేనదేసి గనుగొని.

చ. లలనరొ యెందు నీవిడి గులామమువకుడు బుద్ధుని పానిని
చ్చలు పెరుమాళ్ళకోనల బ్రహ్మముగిట్టికి పాని వచ్చు నా
తలియప్రసాద మీపు సతతంబు బ్రహ్మము మన్న గ్రుమ్మి య
మౌలతక స్వామిచిల్ల మని మోక్షానయని ముండునో నానిగిట్టి.

వ. అంత నవ్విప్రనారాయణుడు.

గీ. తనకుం గోవెలపడిప్రసాదము నిగం

రంబుగా నాగి వచ్చుశ్రీరంగవిభుని

పల్లెరంబుప్రసాదంబు ప్రతిదిసంబు

ప్రొద్దుప్రొద్దున రేపుమాపులును వచ్చి.

క. కూరలు నన్నము దిరుప

కారము బచ్చలు దిరుకనామధుమధురా

హరిముఖం నవ్యదూతం

ప్రసాదించుచున్నాడు బ్రహ్మచర్యం బోధించుచు.

గీ. తాను మాధవారము మానక నువ్వు

చూపుచున్నావని నామము నీరస

రంగవల్లించి నాచర్యము నోనె

యచును భేద మొప్పుకొని భరించు.

ఉ. ముఖమున నున్న నానందమును భిక్షుకడకా గలంకులన్

బ్రహ్మచర్యంబున నున్న నానందమును బూజించుకొనిన దయోగభూతము

బ్రహ్మచర్యము బ్రహ్మచర్యంబు కిందుక గోచరము పరమ తీర్థం బె

న్నానంద రంగు నూనమును నూడి వదీకరగాయకానీవ్.

సీ. మూలపుష్ప మును ప్రసన్నునిశేషము నొకవేళ

నొకవేళ నుపకొప్పురగ దిగు

వలి వాని నోనె నుపకొప్పు నొకవేళ

నొకవేళ గుండుకొన్నాన్ని పోడుగు

నొక పోక వాడు ముఖమునూ నొకవేళ

నొకవేళ ప్రసన్నుని నొకవేళ నెరపు

వలి పూను గుండు నొకవేళ తీగ నుండు నొక

నొకవేళ బయ్యెద నొక చెయు

గుండు పినుక పోక నొక ముగం బొమ్మ

నొమ్మ నొమ్మను సంగతి ముక్కవేళ

సకియ ముసలికలపాపాచరి నుండు

వైష్ణవోత్తముమోల లావణ్యలీల.

వ. ఖవిధంబున.

క. వసుమానసుశ్చేత్రము

గుణిలంక చేష్టితములగుదలించి నొని

బ్రహ్మ పాపపాపేసి మోనాథు

వలబీజమా మగుడు నాకి వల్లము నేను.

క. ఐహికసౌఖ్యంబు ని

రొప్పులం డగుచున్న కత్తిమణిస్సెల్లెన్లు

స్నేహం బలిపరిచుచుమాన

మోహంబై బుద్ధిచలనమున నేయుట గలదు.

సీ. ఆకాంక్ష తప్ప నేనుగి చూచు నభివేదము

దొంగలు చేసె నెప్పుడు గోలలు ముడి

వచనాక్షికోంకు నోడను మేలు గెనుదొంగు

మొగము పిచ్చుకల నేయి మునున వచ్చె

నర్మ గొయ్యవల గోర్క నెఱుగ నుక్కోగియు

నడుగడ బాలలు పోలి నీమమ మోహము

జెలిపెల్లు ముట్టి కోయిపెల్లు మోహించి

వధిరంబునుగొనుచు గొలువ నున్న

శిరసుపై బేరు బొడగన్న వేరల నామము

హింస నేయకు మని చేసి కిచ్చు దిగిచి

తన్మయత నొంది కలికిచేతలన నొన

రాముణుం డైన విప్రనాగా మునుడు.

శా. ఆవిప్రోత్తము వజ్రపంజరవిధం బై నిచ్చెల్లం బుదను

దృఢం బంగనసాచార్యగుణసూపకం బుదను బోహద్యు

గ్రావంబై దృఢదారువై తమగువృత్తిపై పూర్ణము ను

పూవై తన్మకరంబు కరిగెన బో నిచ్చెల్లం బుదను.

గీ. గారం ద్రావినమీనుసంగతి మనోజ

వేదన నతంకు పారలం దన్వయు నెరిగి

శా. పార్థభ్యాఖిలది క్షటిత్వంబుతటప్రవృత్తితవిచిత్రము
వ్యుక్తోగ్రాశనిపాతజాతమునగోదాడంబుగ వ్యుక్తి న
త్యర్థంబు దరణీజసంబు చకటంబు యుగ్మంబు
పార్థః కృష్ణ యనన్ ధరిత్రీ దోరంబు ప్రత్యేగ్రానాచ్ఛింపింపు.

క. కటపెట యోటయోట రాతెను
పొటపొటచినుకుల ధరిత్రీనిండ సట్టవడెను.
సొటసొట నాకట సోలుచు
దటదట పడుచాతకముల్పై న్యము నొసెను.

శా. అంభోగప్రకరంబు లత్రణి సముద్యుక్తగ నిజానెను
రంభాఖాతవిభగ్నదిబ్బుగకతోరగ్రావభుదావనీ
దంభాంభశ్చరవాహినీకలుషచాఫశ్శుంభదంభోమి
కుంభద్రోణముగాంగ నాన గురిసె ఘోరాంబుధాగాచ్ఛింపె.

క. తోరము లగునవ్వరా
వారములం దొక్కనాడవారిశఢారా
సారంబు పయోధరముల్
ఘోరంబుగఁ గురిసె మునుగుకొని కళిదానిన.

క. ఆనిశివేళఁ దనచవిక
లోనిచిటుతయరుఁగుపై విలోలత వలండు
వాన పయిఁ జిలుక వాకిటి
తీనియపైఁ జేరి దేవదేవియు నుండెను.

శా. యాదోరాశివిశేషణోదితదృగంతారుణ్యతారుణ్యవ
ద్యైదేహీవరణద్రురక్షణధనుర్వాదిత్రవాదిత్రము
తైదంపత్యవిధానదానగరిమాసర్వజ్ఞపాదానతా
ర్యాదిత్యర్థగతానురేశ్వరనివాసారక్షసాగక్షమా!

క. అలఘుగాఢైతి నుపాధాన్య

తక్త తిలకంగుల్పాదైతి మూతరతపిధానా

ఫలముభిరీతిసేవముగ్ధ

ఫలవంబుబిదానా దీపభాగ్ధాన్యనా !

మాలినీవృత్తిము. అమలముభిరీతి నానా ♦ యాశ్రితాపన్నిరానా

మనమకపకానానా ♦ మంజునాకేతనానా

అమస్మతేనజదానా ♦ యర్హకార్యామనానా

అమమమదరిహనా ♦ యాతుభిశ్చంద్రహానా.

౪ గద్య.

ఇతి శ్రీమదాపస్తంబసూత్రి భారద్వాజగోత్ర పవిత్ర శ్రీరామచంద్ర

కరుణాతరంగితత్త్వభవ సారంగు పృథిహానుంత్రపుంగవ

తనుభవ పరిధిత భగద్భాగవత్కైంకర్యవిధాన

తన్మగూభినాన ప్రణీతాశ్రిత సైజయంతి

విలాసంబను మహాప్రబంధంబునందు

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ

వైజయంతీవిలాసము

అను

విప్రనారాయణచరిత్రము.

తృతీయాశ్వాసము.

క. శ్రీహంకీవిలాసా

శ్రేణకసల్లాప వసుమతీశ్యాపేదీ

రాజతలేపా యారిత

రాజశతయశఃకలాప నిఘ్నుకులదీపా.

వ అవధదంపు చుట్లు నిరర్థకభావావర్తనలు గుఱుముచుండఁ గోనియెడ
దేవదేవి యుండుట యెఱిగి చుప్పు డస్విప్రనారాయణుఁడు.

ఉ. వారిజపత్రనేత్ర నిఱు వాసనెపగలును సుఖిగోనిగి

జేంఁగఁ బిల్చి నాతలఁపుఁ బెప్పించి జీకొన కుండిన స్వలా

త్కారము దోష ముచ్చుఁ బలుకగ బరభౌమిని గాను వ్రతకు

జేరినమీఁదఁ గుక్కుటము నేయుచుపాదుముఁ జేయుకొప్పునుస.

క. అని తా నయ్యవతి గని

వనితా చలి నుండ నేల చాకిరికడ న

చ్చనితాపున కిటు రమ్మనఁ

జని తా నాలోనిగడపచక్కి నె యున్నన.

క. అయ్యెడ మిక్కిలి తైత్వం

బియ్యెడ కేతెమ్ము వేగ యింతి నిచాతం

Wang, J. H.

தொழில்நுட்ப அமைப்புகள் மூலம் உற்பத்தி செய்யப்படும்.

ఉ. ఆరణ్యకమునందును బ్రహ్మమును బ్రాహ్మణ్యమును పోలి పోయి మోక్షమును
జేరిన బ్రహ్మకు సేవకు స్పృహలేనదిగా నేరని యేడు వాడులుగా
గురియును. ఇట్లు బ్రాహ్మణ్యమును బ్రాహ్మమును మోక్షమును మోక్షమును
మోక్షమును మోక్షమును మోక్షమును మోక్షమును మోక్షమును మోక్షమును

—◆(పాపములు ముగియించుకొని) దేవునిపేరు: వసుదేవ! రక్షించు శేషబాపుల!◆—

ఆ. నిన్ను హరితి మహా మర్మదీ పరిమూల
వస్తి పురితి శాంతి పురితి
మానుభృష్ట మహా పురితి వస్తి
మంతరి పురితి పురితి పురితి

క. సరసిజనాధా సుందరీ కుంభా
గురుక్షేత్రస్యైవ మహామయ నుభవ్య చక్రస్యై
సరసిజనాధా సుందరీ కుంభా
గురుక్షేత్రస్యైవ మహామయ నుభవ్య చక్రస్యై

ఉ. ఆపరసీయకు శత్రుఁడైన నా పుట్టుక నా పేరు మహమ్మదుల్లాహ్
చాపరదాని గను న్నుబావని మహుల్లాహ్ నా యితనికి చిక్క రా
దానకానినీ యుక్తము గను నా యితఁడై ములంగ గల్గునానీ
నానకానినానీ నాని మహుల్లాహ్ ముని బగునేడ్య నుబ్బగినానీ.

చ. ఎవని మనమునునును సునిగి బాటికి వ్యతి పునుందిం.

వ. అన్ని యమాహోది ముతల్ని క్షిప్తము.

గీ. అనఘ మీతిరువడిహలే నాశ్రయించి

నపుడె మద్దేహజీవధనాదికములు

తావకాశీనములు గావ దాని కేమి

విన నవధరింపు మీదాసినిన్న పలుకు.

శా. తేత్రజ్ఞప్రకృతిస్వరూపవిను బిన్నేనప్రభులజీవస్వతను

శ్రోత్రోద్భూతసుఖవ్యపేతు బుగువిష్ణుభావనచరా మామర

మిత్రమిత్రసముల్భవాదృశులు స్వాదు ప్రాప్తిను స్వాదని

మూత్రద్యౌరము పేరభూవరతి బుం పేర గాంధీయతుగే ?

క. పరకాంత దోష మునుపైఁ

బరికించిన శూద్రజాతిఁ బడపుసతి న్ని

వరదాసి నీవు మోచి

ధరుడవు వైష్ణవుడ వగుట దగున మహాత్మా.

ఉ. విప్రకులావతాన పృథివీస్థని నిల్లుపవిత్రుఁగాఁ బి

ష్ణప్రతిమాను నేక్రియ నినుక న్నృసింహునిఁగ నేర్చు నాపుడు

విప్రులఁ బొంది లేని యపవిత్రులు పూజ్యులగున్ భారతీ

యప్రథితోక్తి గాదె వనితా పరిహారము నీవశంకింతువ.

శా. దాసీసంగతుఁడైన వ్యాసు గురుకాంతాఁగాఁ బి శీతాంశు చే

శ్యాసౌఖ్యానివృతుఁడైన కౌశికుని శూద్రాపర్యంకవ్యాసని

వ్యాసకుండగునప్పరాశరుని నేవార్తన వెల్పెట్టిగే

సీసంగంబున వారి కైనగతి తన్వీ నాగుఁ గానిమ్మిఁగవ.

వ. అనినఁ గ్రమ్మితి నమ్మగున యిట్లనియె.

ఆ. నిడుదపట్టెతిరుమణియె వైష్ణవము కాని

మీర లామమాటతీరు చూడ

ననఘ నొసలు బత్తుఁడును నోరు తోడేల

టన్నరీతి తోచు చున్న దిపుడు.

ద. పడుపున కీ స్వకంఠములు పుష్పవసంజుల బ్రహ్మ యుగ్మవం
గడచునం బుట్టి యున్నగడ గడచి నోపి నేను నీవయ్యో
వడచునపు బ్రహ్మసంజులపు వస్తువసంజులకుండ నాపనుత
నువగు బ్రహ్మ పుట్టి కలు నో నామగంఠం దలపునూ మదిన్.

గీ. అశ్రు చూచుచునాపిశ్చ క్షుణ్ణులు
సంభవించు భవద్రుహ్మచర్యమునకు
వెన్నవోర్తును ఎ కించునలనం జెక్కు
ముదిలిపాటకు వచ్చిన గొడవ జేరె.

గీ. అనఘదాత్ర శ్రీవెన్నవాపదార
మెల్ల నేయునకు ముగ్ధులై యే వలెన్న
భావభవపుష్పభల్లధారావిభిన్న
బృందముల్లజ్జి అశ్రువల్లరికి నగల దిట్లు లభించు.

క. అపదారము గానిన మా
కుపచారము గాని నూతనోదయ సమయ
కృపవలె గొని శోభర
రిపువలె జూకుండ మధురపుణు విన్నవ.

క. ఓసతి భగవశ్శేవకు
వాసి గణేశుని భాగవతశేవయ త
ద్రాసుల కంకర్యులం గృహం
జీవిత రంగేశ్వరునకు జీయును సుమీ.

వ. అనిన సమ్మాటకు ముదస్మితమందరవదనాంబుదము యుండువదన
దేవరచిత్తము కర్తవ్యం బెన్ని యనిన.

—♦ పుట్రనాయకాంబు దేవదేవిం గూడుట ♦—

క. తిరువళకు మలపు మనపుడు
దిరువళకు మలంచినపుడ దేవరదాసిన్

దిరువడిమాళకైంగర్యముఁ

బరువడిఁ గావించు పుట్టభాసము గాదే.

క. దీపము మన్నుధరాగో

ద్దీపము లక్ష్మీకరము మదికి భయవార చూ

దీపము లేనిరతు ల్పుఖ

లోపము లవి చీకటికిఁగిరిగో నదిగిరిగెనె.

వ. మఱియును.

క. ఆడెడుకొమ్మ పదాబులుఁ

బాడెడుకలకంఠిమీము భావనకేళి

గూడెడుసకియలచోఁగుల్

చూడక రహి పుట్ట దగ్గ్రు సుగుణులమదికిన్.

వ. అనిన నతం డిట్లనియె.

క. ఏపనులకు దీపము దగు

సీపనులకుఁ దగ దటన్లు నిగిలి యిటు లనె

దీపంబు మలఁప వలదా

దీపము మనసెందు చీర తెర సారెంతున్.

క. నావుడు నది లెస్స యదే

కావింపు మన న్నిజాంశుకమ్ము విడిచి గా

జీవనయన దిగ్గన న

ద్దీవియకుం దమకు నడుమఁ దెర వైచునున్నెనె.

క. వలిపెంపుఁజీర తెరలో

వలిదీపచ్ఛాయ వారిపై నవ్వేళన్

బలపలనై రాఁ దెరుకును

వెలుపలఁ బ్రసరించె లేతవెన్నల పోలెనె.

క. తలచి నీరక్షణ నీరక్షణ నీరక్షణము.

నీరక్షణ నీరక్షణమును పొంది నిరక్షణము గడువ
నీరక్షణ నీరక్షణము గోరక్షణము గోరక్షణము
కలగక్షణమును గోరక్షణమును గోరక్షణము.

వ. ఆనందము నీరక్షణము.

*	*	*	*
*	*	*	*

ఉ. చూచినచో నీరక్షణము నీరక్షణము నీరక్షణము నీరక్షణము
నీరక్షణమునీరక్షణము నీరక్షణమునీరక్షణము నీరక్షణము
నీరక్షణమునీరక్షణము నీరక్షణమునీరక్షణము నీరక్షణము
నీరక్షణమునీరక్షణము నీరక్షణమునీరక్షణము నీరక్షణము.

వ. ఇట్లు విగతభయమున నీరక్షణమునీరక్షణము నీరక్షణము.

గీ. కొమ్మల నీరక్షణమునీరక్షణమునీరక్షణము
నీరక్షణమునీరక్షణము నీరక్షణమునీరక్షణము
నీరక్షణమునీరక్షణము నీరక్షణమునీరక్షణము
నీరక్షణమునీరక్షణము నీరక్షణమునీరక్షణము.

గీ. విజయమునీరక్షణమునీరక్షణమునీరక్షణము
నీరక్షణమునీరక్షణము నీరక్షణమునీరక్షణము
నీరక్షణమునీరక్షణము నీరక్షణమునీరక్షణము
నీరక్షణమునీరక్షణము నీరక్షణమునీరక్షణము.

క. ఆనందమునీరక్షణమునీరక్షణము.

దేవులపాదములు నీరక్షణమునీరక్షణము
నీరక్షణమునీరక్షణము నీరక్షణమునీరక్షణము
నీరక్షణమునీరక్షణము నీరక్షణమునీరక్షణము
నీరక్షణమునీరక్షణము నీరక్షణమునీరక్షణము.

జలకి మాడించు మడుగువల్పులు ధరింపఁ
జేయు శిరి సార్పుఁ గ్రొమ్మడి సేయు విగుల
సరులుపైఁ జట్టి తిరుమణి చాగుకొనిన
దాఁక నిలుచుండు నెకట నద్దంబు పూసి.

వ. ఇట్లు నిజసేవాపరాయణుఁ డైన యవ్వప్రనారాయణుఁ డుండు మోహతి
రేకంబుఁ గనుంగొని జనితామోదంబున నవ్వనితానతి నుండు

ఉ. వైపరి తొంటిన్వైక్యకపునర్తన లన్నియుఁ గట్టిపట్టి తొ
నాపరిచర్యఁ జేసెను దివంబును దాసరి దాసగీతి నే
నీపరిపాటిఁ దార్ప నగు వింటికి నీనిఁ దటాల్పు మత్సరి
జ్ఞాపరిపూర్తియయ్యె నిక బాడ్యము సేయఁబడెను యచ్చటను.

వ. అని తలంచి యవ్వప్రనారాయణుఁ గనుంగొని యవ్వరాగోహ
యిట్లనియె.

క. సామి యలకంచినుం డీట
నే మీతిరువడిహ లాశ్రయించుట విని పు
త్రీమోహంబున ముప్పది
యామడ మాయమ్మ వచ్చినది ననుఁ జూడసి.

గీ. వచ్చి యిప్పుడు మాయప్పనద్ద నున్న
దంచు నీప్రాద్దు వింటి నేఁ డటకుఁ బోయి
యెల్లి వచ్చెద నిక్కడఁ దెల్లవార
బోయివత్తునె యనుడు నబ్బాసురునకు.

గీ. జల్లనియె గుండె ధాతువు ల్పల్లటిల్లె
మొగముపన చెడె దేహంబువిగువు నడలె
స్వాంతము గలంగెఁ జేకాళ్ళశైల్య మొదవె
నొడలుచెనురించె మఱుమాట వెడలదయ్యె

వ. ఇట్లు గుండె జల్లుని వివర్ణవదనుల దై మూర్ఖిల్లిన యట్లుగడి కొం
డాక సేపునకుఁ దలచింది తప్పిరి దప్పిరి బానియంబు లాని సేదఁ
దేశి సైదలిం గనుగొని దీనాలాపముల నిట్లనియె.

గీ. నీవు నీవారియింటికి నేడు పోయి
నేవు వచ్చెద పంటిపి నీయి నాల్గు
జాలు నినుఁ బాసి యుట్టుంగ నోలతొంగి
దోను వచ్చెద పెంట నీ యింటి కినిన.

క. ఏ పాతఁడు మిమ్ము రమ్మన
దేవర వేదవేది నీ తిగునడిచాకు నీ
సేవింపఁగఁ బనిపనియెద
భావింపఁగ నింతెగింతు భాగ్యము గలదే.

—♦ నిత్రనాగాయములు దేవదేవి యింటికిం జనుట ♦—

క. వేదవేయఁ దనిఁ దోలివి జ
నించక మోమునకు మనసు నిగ్గఱ మయ్యె
జాంచల్ల ముడిగ నొయ్యనఁ
బగచప్రాణములు దింగుపాటును జొంచె.

వ. అంత.

అ. ఇనుపకలప నొక్క యొక్క నిక్షేపించి
కంపక్రింద గొయ్యకలపమాటి
చేదనొక్కఁ జూదను తీర్చి భౌండంబుల
నోతునీళ్ళ ముకునులోన ముంచి.

చ. వేయఁ దపు దాతృమందిరక పాటము పాటముగా ఘటించి వె
ల్పుట నొకత్రాటఁ గట్టి పదిలంబుగఁ దాళము పెట్టి తోటవా
కిట బలుగాడికి న్నడ విగించి వెలిగి బలుకంప నాటి మి
క్కుటముగఁ జరిగ నద్దిరిపెగూడ ధరించి సరించి వెంబడిన్.

సీ. శ్రీవైష్ణవులు నిరీక్షించిరా తగుమణిఁ
 దుడిపింతు రన్నట్టిజమపు మాని
 స్మార్తులు చూచిరా సభఁ బరిహాసించు
 జేయును రన్నట్టిసిగ్గు విడిచి
 శాంధవు ల్వినిరా యపార్జయించు డని యులు
 చేరసి రన్నవిచారి ముడిగి
 క్రభువు లెరిగిరా యభినాదసమున స
 న్నానింప రనునభిమాన ముడిగి
 వైష్ణవముఁ బట్టెతిరునుణివశేముఁ జీరి
 బ్రహ్మచర్యంబు జగదేముపాలు చేసి
 విటజనోచ్ఛ్వాస మైన యుక్కుఁగిలవేశ్య
 యంటున నతండు బ్రాహ్మణ్య మగుట వలె నె.

క. తోయజభవకులుఁ డాగతిఁ
 గాయజబారిఁ బడి కాముకన్యకుతో ల
 జ్ఞాయనుమాట నిజంబుగఁ
 బోయెం దోడుకొని వేశ్య సోయినదానిన.

వ. ఇవిధంబున నవ్విప్రనారాయణుడు కురంగన మనఁ పొలుగదన
 శ్రీరంగపురంబునకుం జని యుండు.

—♦ వేశ్యవాటికావర్ణనము ♦—

సీ. వారటధ్వజధనుర్జారటద్భ్రంగ జగ
 ఝూలఝుగఝుగక్రియసంగులఱు
 లంజకావిటమనోరంజకస్ఫుటవచ
 శృంభలీసంధ్రమోజ్జ్వలంభణంబు
 క్రుద్ధవేశ్యాంబికారుద్ధన జప్రియా
 యలకావలుతల్పలవంబు

אשר יאמר אליו ה' אלהיו

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

ಸಿಬ್ಬಂದಿ: ೪೫, ೪೦, ೩೫, ೩೦, ೨೫

ಪರಮಪೂಜ್ಯವಿಗ್ರಹಾಧಿಪತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಮದ್ವಿಷ್ಣುಪ್ರಭುಗಳಾದ

శ్రీమద్భాగవతమునందు శ్రీకృష్ణుని పాదములు

ಪಾಠ್ಯಕ್ರಮದ ಗೊಂದಲ ಮುಗಿಸಿ ಪಾಠ್ಯಕ್ರಮ.

సీ. శబ్దాని పాఠములు స. పాఠములు. ముద్ర.

దానిని పూర్తిగా వాడువారు

ద్రవిణముల సుపరిచయము గల ముద్రా

గోవింద గోవింద పంచములే గోవిందము

ಪ್ರತಿಭಾವಂತರಾದವರನ್ನು ಸೇರಿಸಿ

అంతఃకామములును పుష్కలములును

అంబేద్కర్ గారికి ఈ సందర్భంగా వ్రాసిన లేఖను ఇక్కడ ఉద్ఘాటించాము.

అనునది సాధ్యము. ఇట్లును వారు

ನಾಭಿಯು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಿಚ್ಚುವುದು

విజయ నేతృజనముల చక్క అయిన నీవు

కావలయు దగ్గి శంఖుర సక సంగ

జే.వి. యాన గోపాల వేదే శాశిమునిశా.

సీ. బాబు స్వరమాలలు మూలసాహిత్యముల పరిశీలన

గణిత పురావీక్షణ: గణిత ప్రాచీన

పుత్రికానిర్వాహకపుష్పదామరమాలః

దేశములోని వ్యవసాయ దోపిడీ తురిమి

పుక్కి పట్టణపురం నుండి తూర్పుగా వెళ్లి

ଶତକାନ୍ତ ଗୋବିନ୍ଦ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ

బారుసుమోములబిల్లువోఁ బచ్చిపసపుర

మేదించి నూనెచే మోలుగు పట్టి

శునకములు దేటి తమదిక్కు చూడకోలు

వయసుతోనుండు రవ్వేశపాటియగు

నూనశరభుక్తనిక్కుక్తశుమ్మ పత్ర

భాజనము లై నవృద్ధవేశ్యాజనములు.

సీ. కట్టువర్గము లమ్మగొనిపుట్టబులు

తిలకంబు పూతచేందిగపుర పట్టి

కంతభూషణము లక్కఱిదేవిపాదాలు

భోగవిత్తము హరిహరగుణులు

లారాధ్యదైవతం బందికావ్యానుభక్తి

యత్యన్యమద్యంబు నిత్యసేవ

శ్రవణీయసుఖగోష్ఠి బవిసీలసంగీత

మెల్లారసివసత్తు లిష్టసఖులు

నగుచుఁ దముఁ జూచి నిటజనుల సుదురుగడ

సందనలకంచచాయకమందిరములు

గాచుజాగిలములు వోలెఁ గాచి యుగ్రు

వేశ్యమాతలు తద్వార వేదికలను.

సీ. చిట్టికుంకుముబొట్టుఁ బెట్టి నెన్నుచుట్టికి

గెంపారుపూత చెంద్రంపబొట్టు

జమిలిముతైపుఁ గంతసరి దాల్చు మిడకును

దట్టంపుదోలుపాదాల పేర్లు

వలిపంపునన్నచల్వలు గల్లు మేనికి

మాతపుట్టపువెళ్లి మెలబట్ట

క. అటు దేవదేవియవ్వలు

విటుఁ జేసె నటన్న సార్తి విసినప్పుడె

ర్పటికగతి దాసురాలై

తటుకున నయ్యప్ప లంఘితసముం బిససి.

క. కుందంబుల నలుగనియర

విందంబుల నరసి రంగవిభిపూజకు నే

నందంబులు సేయుదు సను

చందంబున నేగుడెంచ శరదృతు వలెన.

—♦ శరదృతువర్ణనము ♦—

సీ. కార్తిక చంద్రవిస్ఫుర్తి నక్తిముఖోడఁ

జగద్రికామగదహాసంబుతోడఁ

హరిదంతరాచ్చ విస్ఫురగాంబరముతోడఁ

విమలకల్పార నేత్రములతోడఁ

దారావళీస్వచ్ఛహారావళులతోడఁ

నతులరాజను గాళగతులతోడఁ

నభ్రవిభ్రమకళాదభ్రమధ్యముతోడఁ

నమలకోమలపదాబ్జములతోడఁ

వితతసత్కాశచామరప్రతతితోడఁ

సకల కవిరాజ సంస్తుత్య వికలుప్తుక

జీవనస్థితి నెరసి నానావసిత

లముల శారదసమయవిలాసలక్ష్మి.

వ. ఆసమయంబున.

సీ. ప్రచుర మై యొకచోటఁ బాటీరకర్పూర

కిస్తూరికాదులకమ్మతావి

దంకిగా నోటచోటఁ బిడివంటలవెంటఁ

ప్రభులగుటకు ప్రభులగుటకును
 రహితులగుటకును సమానములు
 అంతే భుజించుటకును
 రహితులగుటకును సమానములు
 గుణములగుటకును సమానములు
 గ్రహములగుటకును సమానములు
 వాసములగుటకును సమానములు
 లుగలుగుటకును సమానములు
 పురుషులగుటకును సమానములు.

వ. ఆదిపర్వము.

ఉ. అద్వివిధములైనను నొకటిగా
 మ్రోచుచున్నట్లుగా నొకటిగా
 జేయుచున్నట్లుగా నొకటిగా
 జేయుచున్నట్లుగా నొకటిగా
 జేయుచున్నట్లుగా నొకటిగా
 జేయుచున్నట్లుగా నొకటిగా

క. మిగిలినవి శ్లోకములు.

కలహములగుటకును సమానములు
 తలచుటకును సమానములు
 కలహములగుటకును సమానములు

వ. ఆదిపర్వము.

సీ. గణేశాధిపతిగ సమర్పించుటకు
 మహాత్మ్యములను సమర్పించుటకు
 వివిధ మాయాసాధనములను
 కర్మములను సమర్పించుటకు
 సమర్పించుటకు సమర్పించుటకు
 జనసమర్పించుటకు

యజ్ఞాతగోత్ర నామాకారి నిజతాత

యుల్లఘశతసమాః ఘుప్తమేత

జైత్రహృజ్జవ్య సన్యస్త శస్త్రహతి

కలుషవీక్షాతిరస్కృతి జ్వలదలూప

పరుషవాచాగ్భటీ సమత్సాద్యమాస

దీర్ఘనిర్ఘాత యద్దేవ దేవినూత.

గీ. విత్త మీ లేనివిటకోటి నహల మీటి

విరహపరితాపమును తోటి నతల నీచి

మదనధాటి యనంఘః బేరొదవి వెలయు

విపులమై రేయమణిక మాన్యధ్వగణిగ.

గీ. ఊరేవేశ్యల కెల్లను వారివారి

విటుల పండుగతగవు లంపుటలు చూచి

విప్రనారాయణుని విటవృత్తి దనుకు

నీచి లే కున్నిఁ గని దేవదేవి కనియె.

క. తమ్ము వల పంటకుండఁగఁ

గ్రమ్మి విటులఁ గలయునేర్పుఁ గలపడు మనకు

గొమ్మరొ తామరపాకును

గుమ్మరిపురువులును బరమగురువులు సుమ్మి.

వ. అని విప్రనారాయణగుడించి.

క. చక్కదన మెంత గలిగిన

రొక్కముసకుఁ గాని వల్వగు మసంకు జనుల్

రొక్కములు బోలె లాతని

చక్కదనం బేమి చూచి సకియ వలచితో.

క. నవమదను నైన మెచ్చవు

తనిలితి వీయటవబోడితలకు వలచితో

ధవళాక్షి నీనివ్రేలు.

'బ్రహ్మలకు నలచిహ్న' పిల్లసిగకు నలచిహ్న.

అ. రమణి యితఁడె ప్పెనువరంగంబెరచుకోన

లనుచు బిగిగ యత్తొనపుడ జనులు

నీడ దేనదేనివిధుల డెన్న నలవంచు

కొనంగ నలసె నాకుం గువలఁచుకొ.

ఆ. శాస్త్రవేరం బట్టి పోచుకు పోగను బట్టి

పిల్లకూనవేరం బట్టి యిలు

వెళ్ళి లేదకుంచు ముల్లస ముగగులు

పాళి పడుచు ముగచు బొంబు బొంబు.

ఉ. వేసరి యే ముగియ విలు వెల్వడం బాలకు చేత పంటిమా

దాసరియట్టి ముగ ముగియ ధావలిధట్టియు గాని కాస మీ

'కేసరిమధ్య సిద్ధియె గట్టి నీక ప్పరిపాటి నాయన నీ

దాసరి నోసరింక నలదా సావేత్తలు నవ్వకుండగన్.

వ. అనినె దల్లి గాగుకేకమత్తి యిట్టినియె.

క. పొది నప్పుయు నేనును బ

న్నిద మూడిపట్టి నుగియె నెచ్చిని నీక నా

కొదవపని దీని నీక నీ

కొదవయె యుగి పొంబు దల్లి మూతున కనియెన్.

ఆ. పోలవ వేను నోగుం దొలవ కుండంగ గాక

పోరవ గోనుచు నిలు పోర వశంబె

పలువం బొమ్మటాట బగువట నాకు నీ

యొలవ దోగెం గోసి యొలవ జూతు.

క. ఇటు మాకు నాప్రతాపము

విలులం బోపిడుట నాదవిద్య మొదల నీ

వటుఁ డేమి బ్రాంతి నాఁనూ

రభటికిఁ భూతాఁలు బెదరి పాఁలును నుగమున.

క. వెచ్చానకు లేదనఁగా

నిచ్చటి కేతెంచి యాతఁ డిచ్చిన నేటి

వచ్చినది లాగుకొనిముఠి

చొచ్చో యనిపింతు నిదియ నూ మతి మనుమని.

సీ. పసపుఁ బిడియు సగపాలు సూర్యపూఁతి

బొట్టుపై బొద్దంపు బొట్టు పెట్టి

క్రొత్తకమ్మలతోడి కూనలమ్మపటము

గటి విప్పుగా రెండుకట్టు గట్టి

మేలిమి పైడిపాగాల సంగతిని వ

ర్తన మాడు పెద్దపాదా లున్న

కప్పుపయ్యెద క్రించుగా జూచుచునొలు

పారి బొట్టిడుపుపైఁ బారిల బట్టి

విప్రనారాయణోచ్చాటవిధికి దేవ

దేవి యంపిన మంత్రశక్తియును భోతి

సోలుచుచు వచ్చె మధుమదాగోలవిచ్చాత

వివిధమాయాప్రభాత యవ్వేశ్యమార.

వ ఇట్లు వచ్చి నిలిచి విప్రనారాయణుఁ గనుగొని.

ఉ. అల్లునియమ్మగారి కిపు డాఁకలి గాదొకా యుగి కేయియుం

జిల్లర వెచ్చసచ్చములుఁ జీరలు సంపపు తోడివేళ్ళ కాం

డ్రెల్లను బండుగ స్తగవు లీయఁగఁ దాఁకి తలంప వీపు చేఁ

బెల్లుగ రొక్క మీఁక ధరఁ బొట్టురె వారసతు ల్విగ్రావభిష్.

సీ. నీపట్టెతిరుమణి నీతిరుమార్గంబు

గణికకు వెండిబంగారు తానె

నీవున్నావో నిన్ను నీకాపివేషము
 లావర కాపికుం బుట్టుచీక తోనె
 నీయనె గూడయు నీశునిసనము
 వేష్యకుం బాడుగు వేడల తోనె
 నీవేగి తాత్ప్రము స్నేహం న్యకములు
 లంబిహానికల బాపి గాము తోనె

పెట్ట నోపిని నుట్ట పట్ట యుండు
 పెట్ట లేకున్న పిచ్చము పదాకడి
 మొదల గోయి తలలకు నొక్క ముడుపె కాక
 నీసదాచార మేమిచ్చ దానగర్భు.

♦ పుష్పనాదా ముఖము తప పుష్పలహోరం కరుగుట ♦ —

వ. లలిత ముఖము ననేకప్రకారముల నవ్వించుకుం గర్జితతోరంబుగా
 నుచ్చాటించుచుండు భక్తిచింత నెలాడు

గీ. వేష్యమాతయు గతవ యావృద్ధ యైన
 యిది సురాపాన మొనరించె నిట్టి వేళ
 గోతి కలు ద్రావి యుండ దేబుట్ట భూత
 మావహించినయట్టి న్వభావ మరయ.

ఉ. శుద్ధయపాత్రుగా గిది యశుద్ధపునొగును సిగ్గొకింత తే
 కుదతలీల జాలర బరుపోచ్చరిణముల బూతు లాడెమం
 బుద్ధి గణించ నెత్తెడలి పోవుట కార్యము పోవకున్న నీ
 వృద్ధపిశాచికి స్వలయు విత్తము నాకది యెందు గల్గెడిన్.

క. రూర లంట గోక లంట మతి
 యాకులు భోక లంట గోతి ను లంట యవినాకు
 ప్రికుండుట తథ్యం బంట
 పో కుండుట నీతిగాను బుద్ధి దొంపన్.

వ. అని నిశ్చయించి.

చ. కరమున ప్రానికుండీకయుఁ గంబుల ముగమునందుఁ జూకపైఁ
దిరివపుగూడయు న్నొని తనీయనినాసము నిర్దమించి నెఱు
వ్వరు దనుఁజూతుగో యనుచు పరిమాయు గిడి సప్రమనన్పుండ్ర
యరిగె నతండు పునశ్చరులబలుములుకుఁ బరిమాయోటకును.

వ. ఇట్లు చని యుం దొక్కతగుములంబున నానీయన్పుండ్ర యరిగెడు తన
మనంబున.

చ. జనని ధనాశ నిట్లు విరిసంబులు పన్నుని పశ్చిమంబుల
ల్విననునుమీ యొకింతయును వీనుల సప్పుడు దేవదేవి యు
వ్వనిత యెఱింగెనేనియు సవశ్యము దల్లినదిల్పి సన్ను బి
ల్వను జెలిఁ బుచ్చునో మదిఁ గలంక ముహూచుపఁ గావనన్పునో.

వ. అని మఱియును.

క. ఆరీతిఁ బ్రేమ గల్గిన
నారీతిలకంబు రాదె నాపెంటఁక లే
దారీతి యింక శంబర
వైరీతిఁ దరించునట్టివల నయ్యెదియో.

గీ. సతికిఁ బతికి సమానమై జరగదేని
నిరయమున లేదు వలపంతనిగ్రహంబు
సతికిఁ బతికి సమానమై జరగనేని
స్వర్గమున లేదు వలపంతసౌఖ్య మెన్న.

చ. తలఁచిన నిద్రరాదు చలిదొక్కను మోసలఁ బేర నెవ్వనిం
బిలిచిన గుండె జల్లుచునుఁ బేర్పుముఃపరాశిపవేదన
ల్నిలిచినచోట నిల్వ ధృతి నెక్కొన దక్కట రంగరంగ తా
వలచినయింటి బాయవగ వస్తునుమీ పగవారి కేనియున్

ఉ. నున్నది బాహ్యముగా నుండును సర్వము భారసే ముల్కు వల్కులుం
దొన్నది మేర నీరము నుండును పుష్పపుగల్పగుబ్బలు
స్థానుల నుండును నున్నది నుండును గుణిని నుండును నాకు నా
మన్నది నానునీధాను నుండును నుండును నుండును నొమ్మనై జమో.

శే. లాగుము నీ పుష్పపుగల్ప గుణిని
కుచును నీ పుష్పపుగల్ప గుణిని
యెందు నీ పుష్పపుగల్ప గుణిని
పుష్పపుగల్ప గుణిని నుండును.

గీ. అతివ పుష్పపుగల్ప గుణిని నుండును
పరివయము గుణిని నుండును
తొంద్రసంపర్కమును కేల నొమ్మ మరల
నిచ్చునీ పుష్పపుగల్ప గుణిని నుండును.

మ. తీరి నుండును పుష్పపుగల్ప గుణిని నుండును
పుష్పపుగల్ప గుణిని నుండును నొమ్మ కేల నొమ్మ
సతిసంపర్కమును పుష్పపుగల్ప గుణిని నుండును
దీనినొమ్మ పుష్పపుగల్ప గుణిని నుండును.

క. భవములను జగ ముండును
భవములను జగ ముండును
దనుములను జగ ముండును
భవ ముండును దాని నొమ్మ గుణిని నుండును.

సీ. మునుండి నొమ్మ గుణిని నుండును
మునుండి నొమ్మ గుణిని నుండును
మునుండి నొమ్మ గుణిని నుండును
మునుండి నొమ్మ గుణిని నుండును.

బాలముతాశ్శకు సైతమును బువ్వై గల్గింప
 శ్రీగంధమున కీల చేర్చుచుండు
 బుట్టక్రోవుల సైతమును దేచి గల్గింప
 గేదంగి కీల గల్గింపచుండు

ధర నిరక్షరకుక్షుల ధనులఁ జేరి
 విద్య గలవారి నేల ముగ్ధులఁ జేరి
 బ్రహ్మనన నేటి కతని నేర్పరిగ నుంచి
 పుడమి వర్జింపఁగివులఁ బుష్పవేటిగానె.

ఆ. తమకు నేని త్రవ్వితల కల్గి గలుగు లే
 యువమునుజు లేమి గొనునంగి గల
 నింగి వారసతుల నిర్మాతృగిలఁ జేసి
 పుడమి మాతృభూతముల సృజించె.

క. నల్లి గలశయ్యనిద్రయుఁ
 జిల్లి గలఘటంబునండు తీర్చి నీగున
 దల్లి గలవేశ్యఁ దగిలిన
 పల్లవుసుఖములును బోధపల్లవసుఖములే.

క. లతకూనలు జన్వసమున
 వితతంబుగ వార్ధకము ప్రవేశపెట్టిన
 శతకంచుకంబు బూడ్చిన
 కృతకఘణుల్ వారసతులు కేవల మరయునె.

సీ. ధనముకొప్పెరదండఁ బెనుభూతి మువ్వల్లు
 గంగదరి మొసలి గొచ్చిల్లు
 రసకూపమున నంటి రాకట్లు గలఁబుట్టు
 మొగిలిపువ్వున ముగిల్లు మొలచిన్లు

అమృతేనాభిము సర్వే యోగినః పితృభిర్జ్ఞా
 ప్రసాదానాం బోము పితృభిర్జ్ఞా
 తేనాభిర్జ్ఞానం సర్వే యోగినః పితృభిర్జ్ఞా
 మృత్యురేవ సర్వే యోగినః పితృభిర్జ్ఞా
 అమృతేనాభిర్జ్ఞానం సర్వే యోగినః పితృభిర్జ్ఞా
 ద్భూతానాం సర్వే యోగినః పితృభిర్జ్ఞా
 విధి పితృభిర్జ్ఞానం సర్వే యోగినః పితృభిర్జ్ఞా
 తేనాభిర్జ్ఞానం సర్వే యోగినః పితృభిర్జ్ఞా

8. లోకేతి పితృభిర్జ్ఞానం సర్వే యోగినః పితృభిర్జ్ఞా
 తేనాభిర్జ్ఞానం సర్వే యోగినః పితృభిర్జ్ఞా
 గీ తేనాభిర్జ్ఞానం సర్వే యోగినః పితృభిర్జ్ఞా
 మృత్యురేవ సర్వే యోగినః పితృభిర్జ్ఞా

9. బ్రహ్మచర్యం సర్వే యోగినః పితృభిర్జ్ఞా
 జగద్రహ్మచర్యం సర్వే యోగినః పితృభిర్జ్ఞా
 వసుధాబ్రహ్మచర్యం సర్వే యోగినః పితృభిర్జ్ఞా
 సుఖం సర్వే యోగినః పితృభిర్జ్ఞా

10. ప్రాగ్భవం సర్వే యోగినః పితృభిర్జ్ఞా
 సర్వే యోగినః పితృభిర్జ్ఞా
 తేనాభిర్జ్ఞానం సర్వే యోగినః పితృభిర్జ్ఞా
 సర్వే యోగినః పితృభిర్జ్ఞా

11. తేనాభిర్జ్ఞానం సర్వే యోగినః పితృభిర్జ్ఞా
 తేనాభిర్జ్ఞానం సర్వే యోగినః పితృభిర్జ్ఞా
 తేనాభిర్జ్ఞానం సర్వే యోగినః పితృభిర్జ్ఞా
 తేనాభిర్జ్ఞానం సర్వే యోగినః పితృభిర్జ్ఞా

మ. నిల దీయంగమా రంగనాథం వరి మే ని నేవ్వేమనె స్మృతీ
 సలిలాన్ని కవసనాభ్రతత్వముల నాదోద్రాస్య నమ్మేమనె
 య్యలిఘర్మాబుల నితి నేత్రములఁ గీర్తిలాప ప్రాణములను
 జలజాతేక్షణ మేనిలోనిబయలున నాయుజ్య మొందుననె.

— విప్రనారాయణుఁ డాంఘ్రి నారణ్యత శ్రీరంగమూర్తిని స్మరించుట —

వ. అని ప్రార్థించి యాపదోద్ధరణ మునకు మారిచరణస్మరణంబు శరణం
 బని నిటలతటఘటితంజలీ నైమిత్త్యునినను.

ఆ. రంగ రంగనాథ రంగేశ రంగోద్ర
 రంగళాయి యో పురాణపురుష
 నీకృపావిభూతి నీబంతుబంతుల
 పాదధూళి మీఁదఁ బరంగఁ జేయు.

సీ. అక్షిణ కరుణాకటాక్ష వీక్షణ రమణ

రక్షితాపాంగ సారంగవిభుని

బర్హిగ్ముఖాహారపశ్యతోహరగరు

ద్రథసార్వభౌమ తుంగవిభుని

శయనీభవత్సహస్రపణామణీప్రభా

రాజరాజతనూరంగవిభుని

బహుముఖబ్రహ్మాండ భాండకాండంతశ్చ

రాచరావలి బాహ్యరంగవిభుని

మానసంబుసఁ దలఁచెద మన్మథప్ర

హరు సంతాపితాభీరచారుభీరు

బృందసహకేళిధామ కళిందజాత

రంగ రంగద్విభుని శ్రీరంగవిభుని.

వ. అని వేడి తలంచిన.

సీ. శరణాగతావత సుఖానందములు స
 త్కరుణాకరములైన కరుణామయములు
 కరుణామయములైన కరుణామయములు
 కరుణామయములైన కరుణామయములు
 ప్రపంచమున నెల్లప్పుడును నున్న
 కరుణామయములైన కరుణామయములు
 శరణాగతావత సుఖానందములు స
 త్కరుణాకరములైన కరుణామయములు

శ్రీకృష్ణాష్టావతారమున కర్మములు
 భక్తులకును పాపములకును మధ్యను
 రంగ దాస్యమును గ్రహించుచు
 రంగ దాస్యమును గ్రహించుచు

సీ. పడవ నన్ను నున్న పడవ నున్న
 పడవ నున్న పడవ నున్న
 పడవ నున్న పడవ నున్న
 పడవ నున్న పడవ నున్న
 పడవ నున్న పడవ నున్న
 పడవ నున్న పడవ నున్న
 పడవ నున్న పడవ నున్న
 పడవ నున్న పడవ నున్న

గ్రామములందును గ్రామములందును
 పసపు గ్రామమును బచ్చబట్టలను
 నమరక నమరక ప్రాయమున మున్న
 జగతి బలి వేడినట్టి వేడినట్టి

క. సారమణిఖచిత మగు బ.

గారపుఁ దనగిన్నె వారకామిని కోసంగెను

శ్రీరంగదివ్యధామని

హారుఁడు స్వ.రుమగ్ననోగుఁడై కోనినీలమణి.

శా. కల్యాణైకనిదాన దానవజనఘ్నకొసనానానానా

త్పిత్యేంద్రప్రవితాన తానవముత్యప్రసాదానానానా

హల్యాశాపనదీన దీనజనరక్షానానానానానానా

సల్యాగర్భనిదాన దానవశానానానానానానానా.

క. బర్హితురంగమ జనకస

మర్హ ధనుర్దళనయాభిరూత్రాపేభి

నిర్హేతుక గౌతమముని

గార్హస్థ్య పాదపాద కమలవనోదా.

మాలినీవృత్తము. ఉచితసుఖతరంగా యుద్ధగంగానానానా

పదవిమలీతరంగా భవ్యవేదానానానానా

విదితకపితరంగా విదమూర్తానానానానా

ప్రదరినిధినిషానా భక్తభానానానానానా.

గద్య.

ఇది శ్రీమ దాపస్తంబసూత్ర భారద్వాజసూత్ర పశిత్ర శ్రీగామచంద్ర

కరుణాతరంగితవైభవ సారంగు పృసింహమండ్రాపుంగవ

తనూభవ పరిచిత భగద్భాగవతక్షంకరవ్యభిధాన

తమ్మయాభిదాన ప్రణీతంబైన నైజముగి

విలాసంబను మహాప్రబంధంబుసంహ

దృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ

వైజయంతీవిలాసము

అను

విప్రనారాయణచరిత్రము.

— — — — —

నామకావ్యము.

— — — — —

క. శ్రీశ్రీభువన చంద్రుని

పాత్రావళివలన ప్రసన్నభావవిరాజ

త్రాత్రవారిదారికాభక

చిత్రితమునిచిత్రభాను శ్రీగఘ్నరామా.

వ. అవధానపు ముక్తి లేక దేవిగృహాభిర బ్రవేశించిన సతనిం గనుం

గని యశ్వత్థమాత యిట్లునియె

ఆ. ఎంచునుండి వచ్చి శవ్వరామనపు పే

రెన్ని యిటుగు రా బనేమి యనిన

శవ్వమాత గనియె విజనకాలత్రయ

కృతవలయును శిరబరీవలయును.

ఉ. ఓయని వేడి యిప్పుటిని యుండును నయ్యడం గాను విప్రనా

రాయలుసూక్ష్మిశిష్యుడను రంగం డటగును పేరు మీకు నే

రాయన పంపినా ఉంకయనర్హ్యునువస్తువు కొమ్మ యందుకొ

మ్మా యని గిన్నె నిచ్చి శడమాదులవెల్లికి లాభెల్లెక్కిన్.

చ. సతతము బ్రహ్మగుద్రసురసంయమిముఖ్యుల నాత్మమాయమో

హితులుగఁ జేయుసామి వెలయుతిని మోహితఁ జేయలేక ప్రా

కృతజనులట్లు తాను దీపగిన్నె నొసంగెను బంగారు పన్ను
మితకరివేద్యమాత వెదమాయా లోకమున దీప్తిమానును.

వ. ఇట్లు గిన్నె నొసంగినది ప్రకృతి ప్రమాదమున మానవులు మరల
సంతర్ధనమునందు దోడ్కొని దీపమును అర్పించునట్లు స్మరణ
మున సుఖానీయం గావించి.

గీ. జాలవల్లికతోడ బంగారు పల్లె
నాకులును గ్రరవల్లి గంగధారాసముద్ర
గప్పరముఁ బ్రతిచలించుట చుప్పరియును
నెనుటఁ బెట్టిన పవ్వనం దీర్చు లనియు.

క. ఓకామిని విడ మేటికి
మాకు సదాబ్రహ్మచారి మహి ముని ముని
న్నా కొసంగరాదు మేమున
కైకొన నుచితంబె యనిన గామిని పలికెన్.

క. మీ రొల్లకున్న మీయయ
గారికి నిం దనిన నతఁడు గణికాభిగమో
వారికి నిచ్చుట మా కప
చారము వారలును బ్రహ్మదాసులు గాగి.

వ. అనిన వేశ్యాంబ వసున కిట్లునియె.

శ. మత్తైత వోలె మాపడుచు మాగ్ధసంగ జలికింపఁ బూనినీ
వెట్టితనాలు మాన వని వేడ్క నికాశంగ నింటనుండి దా
జిట్టునఁ గోపగించుకొని చెప్పఁడు తేముడు లేచి బోయె మీ
వెట్టియగారు మంచిగురువే కలిగెం జను న్నట్లు చెప్పనో.

ద. అలుకలు చాలు రమ్మనవయా నయగారిఁ దమమ్ము కింత బు
ల్బులకుఁ బనేమి తాఁ దొలంగి పోయినయపుటినుండి పిలయు

బాగుచేయు ముచ్చటలు గూడ నున్నవి. ఇందు నేను విదేశీ కవిత్వము
గలవా ముచ్చటలు బట్టి తెలుసుకొనవలయు దానితోన.

క. నే రిచ్చాడు నవ్వును

మీరే పోయిన నాకు గాన మీ ముచ్చటలు

నేర దగులక బాపులు

మీ రొలుగనెడిగ వ గాన మేలమిను నాన.

క. నావుడు నవ్వునావున

యావలమి నాది పోయిన నాకు గాన

యావి ముతల డింత గేయము

నావునా తొ పోయిన ముచ్చటలు బాపులు.

ఉ. ఏమెడ కేల పోవు నాకు నవ్వునావున

నాయన మీకు నీవలకు వచ్చినను ప్రియ దీప్తి దా నుభా

పాయత నున్న నాకు న్రుతిపాతము నేయును నాకునాన

మాయయగారటంచు నలమాయలమూల చనా దటలునన.

క. దయ మునువరికిన రంగ

శేమనునగురు దాసుపై నిజశ్రీపాద

ద్వయం దద్యోజ్యగారము

గయకంఠం బుప్రతిభలబు గా నొనరించె.

గీ. అటుల వలన నేగ నంత నక్కు నెలమతులు

పసెడిగన్నియం నాచి యప్పాలు కేడ

దిట్టమస్తువు మనలం గుట్టమనెడి

రీతివల నున్నయది టిసిరీతి యరుదు.

క. చన్నాగు పసెడిగన్నియం

గన్నారం గనియు నమ్మక సగీతానం

బన్నారీమణు లపు డది
సొన్నారిం బిలిచి తచ్చి చూపించుటయున.

గీ. అతఁడు నది చూచి దానిపై వితత స్థాన
శంఖచక్రకాంకముల విలాసంబువలన
దేవధన మకాటఁ దెలిసియుఁ దెలియనట్లు
గిన్నె మేలైన దిది పదార్థాన్ని పసిఁడి.

క. మీ వెలఁది కూడఁబెట్టిన
రోవెలఁ జేయించుకొంటిరో మీ కనరో
రోవాటన నిడిరో విజుల
తా వెట్టివొ యనిన వేశ్యతల్లి యతనితోన.

సీ. మాదేవదేవి సహృదరియును దాను
నిఖలేశుఁ లగు చోళస్థ పతిఁ గాంచి
యాతనికడ గీతికావళుల్ వినిపించు
నవ్వేళ నోడ బేహరి యొకఁడు
నృపతికి గిన్నెఁ గానుకచేసి పొడగన్న
సంగీతవిద్యాప్రసంగి పళి
వచ్చినదగుట నవ్వసుమతీనాథుఁడు
నుచితజ్ఞుఁడై మాకు నొసఁగి పనిస
దానికపటోక్తులకు నట్ల తప్పదనుచు
వాఁడు మెయి కొని యేదాత యొకఁడు మీకుఁ
గోరినపదార్థమని తాను వారిఁజూగడి
బాహిరంబున నాపశ్యతోవారుండు.

వ. తదనంతరంబ.

క. వీడెము గంధమునిడి యా
నాడింధము ననిచి తజ్జనని సుతతో నో

చేడియ బంపున పూలుగలము
బోడెము బలగొనుపెట్టిచోర బలకలపను.

గీ. ఇంతబలగొనునెన్నియె సంతోషము
పొందు దీనికెంతో ధైర్యపడెదెట్లు
రంజు చికిషోకోసి స్నేహు లంజు సంత
నించకుండునట్టి యమ్మ యగమకొమ్మ.

గీ. మగడుగుడిపేర మగరాసనుండు నిలెని
తలద్రె లక్షణభక్తకాల యోశండు గడించి
సట్టిసోమ్ములు గొల్లలోలు సట్టి పేస్వ
గలవో యన్నియు నోయ్యస వలయుఁ గొనఁగి.

ప. అని యతని మగుడం బిలువఁ దలఁచి.

—♦ విప్రనారాయణుం దోడైరి వేశ్యమాత కావేరి బుచ్చుట ♦—

క. శ్రీరంగిఁ బంపుదము మన
గొరి బంపుదము యాభికం బుత్తము కా
వేరి బంపుదము య
ల్లారి బంపుదము యని తెలఁచి పారలతోన్.

క. ఆరయ సమయోచితవా
చారచసప్రోక్ష మిగుల సజిసన్నది కా
వేరియ కుంభసపని గడి
దేరిసయది పంపవలయు దీనినె యనుచున్.

సీ. గమకించుచమరివాలము లోనఁ గీలించి
యుప్పరంబుగ నోరకొప్పు దిద్ది
వాభినామంబునన్నడుమఁ గన్తురీగేళి
మోసుగాఁ జూపట మోయఁ దీర్చి

తాటంక వలయమధ్యమున నున్న నపున్పు
 అవతరింపగి ముగిసిన హస్తాంతరము
 మడుగుల జరిగి పావహమీయింప నున్న
 పీఠ కుచ్చలు నేలకొలుపు నున్న
 మెఱుంగుదీరగయు బెత్తమునకు లాము బెత్త
 దండ్రామెలరులును సరిదిద్దడ లునిది
 కేల గాజులు గొడ సరాలు నొకటి
 ప్రేమకు గ్రేసేసి యున్నది బెత్త పుణ్య.

వ. అప్పు డమ్మునసలి యుట్టనియె.

గీ. ఏమనపు కోపగించుకొని చిల్లు పడలి
 పొమ్మనిన నల్లు దాననిబోడ పోయి
 తోటలో నున్న చాడలకు పోయి నీవు
 సన్నుతిలక బుక్కి-యతనికొచ్చె న్ముగ్ధున.

క. అమ్మాటకు నది యుట్టను
 సన్నుతి కాకేమి పొయిన సన్నుతిగాదా
 రమ్మనియొ పేర బాలును
 బమ్మడు నామెటక బెద్ద పరుగున వచ్చితి.

క. వలపు గలయంటుగానకి
 బిలువే దేవేంద్రపదవి ప్రియురాలు దను
 న్బలిచె ననువార్త విన్నను
 నిలిచినచో నిలువ నేర్పునే నిముసంబునె.

వ. అది యెంతపని యిప్పుడే తోడి తత్తునని చని యుప్పిప్రసారాయుల
 గనుగొని యుట్టనియె.

- గీ. డొంగపాటి వచ్చి యచ్చట ఉండినా వ
దేమయూ బావగారు పద్మావతి కోప
గించుచుంటా బాళి ముచ్చటించి
నేను నంతును ముసలంపయి విడికి.
- ఆ. అప్పు డిల్లువపలి యటం ప్పుట్ల నీవు
భోవ దేవదేవి పోగలి యగులు
దల్లి నోపగించి తను బిల్లువయ్యగారు
నంప పచ్చు నీవు నంతునా.
- ఉ. ఎక్కడఁబోయితో యెఱుంగ కేరును వెంట నెవచ్చి యప్పు డే
దిక్కు న నిర్ముఁగానన మది స్వోగంతుమ దేవుఁడన నీ
విక్కిర చుట్టచో పలువట్లలవాడల నింతసేపు నీ
యిక్కువ లన్నియు న్నవకీ యే నటవచ్చితే లేచి రావయూ.
- వ. అనిప నుట డిట్లనియె.
- క. రమ్మననా మఱి యేమనె
లిచ్చుట నీ చుక్క నీకు బతుకూళ్ళు నే
యమ్మ నెదల్చిన యాబిడి
సమ్మన నే వచ్చినానా సకీయనా వపుమా.
- క. మీయక్క పొంపు మననో
మీ మామ్మయె బొంపును నీనో మృషి లాడితివా
మీ చుక్కతోడ నీకు
మీ చుప్పుకు నచ్చునపు నుమీ కావేగి.
- క. అని మోక్షము మోక్షము నిట్లడి
గినమాటలె యడుగుఁ బ్రియసఖివార్తల నూ
తనతం బుపరుక్షమానా
వినునది కాముకులనుగిరి వేడుకగాదే.

—♦ విశ్రాంతామణుఁడు మరల నేనదేమియుఁజేసి జనుట ♦—

క. మధురములు సతులవలపులు

మధురంబులు సతులమునుమాటలు మిగులుట

మధురము తా వలచినసతి

మధురములు తదీయదూశిమాటలు ముఖముట .

వ. ఇవ్విధంబున శపథపూర్వకంబుగా దన్ను సజ్జిన నవ్వమగునకు

వినయసంభ్రమంబున గంభీర నాగ్నిజ్వాలాభంగంబుగా నాశంభులి యుట్ల
నియె.

క. మాయుక్కు పిలుపునునియెను

మాయుక్కుయుఁ బిలుపుచు నను మాయుక్కుతోడ

మాయుంబికమ్మనూనే

వే యికఁ బదవయ్య యేని వేదన నొనరించె.

వ. నాపుడు నతడు తననునంబున.

క. రమ్మనక పోదు తాత్ప

రమ్మనిధికము దేవదేవి కది సమాజుజే

యమ్మసలి బేరజమ్మది

రమ్మనె ననుమాట నమ్మరా దెప్పటికిన్.

ఆ. ముసలిదానిమాట వెస నమ్మి పోరాదు

పోవ కుండరాదు దేవదేవి

రమ్మనంగ దీని కెమ్మెయిచుండుఁ గా

రమ్మటంచు సంశయమ్ము నొంది.

గీ. దైవయత్నము లేక చెందవు శుభాశు

భములు దైవంబుఁ బరిహరింపంగ రాదు

ప్రాణిప్రాంబ్ధకర్మంబు దీనికేని

కొంచ కై నట్లు గానిమ్మటంచుఁ జనియె.

వ. ఇట్లు చనుచుచున్న యశని గనుంగొని దేవదేవి యిట్లునియె.

ఉ. ఆమె ముఖము ముది నునువల యయగిరిపై చుట్లు పోవుగా
మాయలవాసికి వ్యతిరేక మాయ మునుచుది నిక్కమయ్యము
నాయనము గోమరుపు పగవై వినుమునురు గానిపాటిగాఁ
బయలు శూల నొల్చి నున్నోరును మిఁకలుగిరిగఁ జేయునే.

క. నాపేరఁ బెట్టి నిన్నును
నీపేరంబెట్టి నన్ను నిస్సంగములు పా
చూపగునుము లాకిన నే
కోపలిలాహరిజనంబులొక జరియితున.

క. మొదలె సనవల్లె యట్లుపై
ముదిమది పనఁ దప్పి కోపమున నాకిన నీ
వది గురుతు చేసికొని యగు
గునునా నే గాక యాచు గురుతా నీకున.

వ. అని యిట్లు దేవదేవియూహించినఁ దీదీయూంబు చనుచుచియిట్లునియె.

ఆ. సర్వ చేసికొందు నామాట కలుగదు
వృద్ధటంచుఁ బెద్ద పెద్దదొరలు
దేవరట్లమీరు శ్రీవైష్ణవులు మాకు
వజ్రమాట లెన్ను పట్ట దగునె.

వ. అని యివ్వధంబున సర్వవృద్ధపిశాచి యతిశాంతురాలై సాంత్యవచ
నంబులు పలుకంగనుంగొని యతఁ డంగతరంగంబున నది యంతయు
దేవదేవికిఁ దనయుం దనురక్తిగలుగుట నెఱింగి పుత్రిక సత్రికమింప
లేక ప్రియోద్దులాడుటగా భావించుకొనియె.

క. కేవలపైతృభ్రాంతుఁడు
భూవలయము దిగుగఁ గన్నరాలిక వశుండ్ల

తావలచిసఱివానికి

ప్రేమలచినయట్టులుండు ఇట్టిమూలము.

వ. అనుతరంబ.

గీ. విటశిఖామణియైన యన్వయశిఖామ

ణికిని సంపంగను సేయ నేలఁజేరెను

సంతుల గోళోయ దాశింబు లుత్తమములు

బోడితలమీఁదఁ దొండవని బొడుచుచు.

గీ. ఇవ్విధంబున శిరసంకి యంగమగ

నంబు గావించి మామహ్మాంగంబుఁ బ్రామ

మజ్జనం బార్చి మోగావిమడుగు నీచ్చి

నామములు పెట్టుకొనఁ జేసి ప్రేమ నుతెని.

గీ. గంధకర్పూరకస్తూరికావిశేష

నామల నలంకృతునిఁ జేసి మహాదాను

శిరసు మజ్జన మాడి నన్వయసవన్న

దీర్చుకొని తన్ననోవాంఁగ నీర్ప నుతె.

—♦ బంగారుగిన్నె లేదని యర్పనము దయ్యగున నాశింగించుట ♦—

మ. అట రంగేశ్వరువర్చకు ల్నియత మూలధోని మధ్యాహ్నము

పుటినై వేద్యమువేళ దేవళములో బంగారపుంగోరి న

పుటివోఁ గానక చంచలాత్ము లయి నో బద్ధుడను బాదిగా

దటసంస్థానము లెల్లఁ జూచి యాననఁ దీర్చిత్ర లేకుండినను.

గీ. వారలును దేవళపుటధికారి యైన

జియ్యగారికి విన్నవించిన సతిండు

నదరిపడి లేచి మఱియును వెదకవలయు

వట్లరసి యెందుఁ గానక పరితపించి.

క. గిన్న యిటు మున్న దేవరి
సన్నిధి నే గంగ పాదము పోనే
కిన్నువు చంగిలువచ్చిగ
మిన్నుక యుజోనివార మ్రొగి రిటుమన.

క. బడిపనులవాని గొల్లుల
గుడిపగులు జంగపనున గొని చేకొలచి
బడిమారె ద్రిదండగులు
నడను గుడి న్నారసింహ ముత్తిపదీతివ.

గీ. ఇట్లు కోలావాలగుబాంబుల బట్టి బెట్టి
నీక సందలు నచట మాయాక చేసి
ముమ్మర మ్మసయారివేరమ్మ మదికె
బుట్టి యతె డేగె నలనకొట్టమునకు.

సీ. కొన ముక్కుపైనుండి కరుబొమ్మలకు వెళ్ళి
నాభినామగు సన్నముగఁ దీర్చి
చెవిచంత కొరగ వేసిన కోరసిగనాను
శ్లోచుగులబట్ట వెళ్ళె గట్టి
అనుగువేళ్ళు గంధమును నాభిమండి
మూపులదాక బాగుపూతఁ బూసి
చూగుదిక్కునఁ దోకఁచూగు దూలగ
సీలికాసెచే హనుమంతుకాసి వేసి
సోడపుఁ గత్తులు గుఱును గడల నొంటి
ప్రీతివేషము లమర ముఖే కరముల
నొంటురులుగొల్వొ దలవరి మంటసమున
సభవసిందిన దండనాయకుని గొల్చి.

వ. తీర్థప్రసాదంబు లిచ్చి సంతోషము ప్రకటించునట్లు చేసి యుండుకొని
వేంచేసిన ప్రయోజనము జేసి యని యున్నది నాకు నట్లున్నది.

గీ. అవసరము లేల్ల ముగించు ననురాగమును
రాత్రి పవళించువేళ శ్రీరంగశాయి
యానవా లారగిండు పదాలుచెన్న
బంగరపుగిన్నె సోమను బుట్టపగిలు.

క. ఆనన్నత స్వామికి నిజ
దాసుడై నై నట్టిసేపు తలవలెపడి యా
జ్ఞాసిద్ధిఁ జేయఁ గోపి
లో సొమ్మిట్లు లేన నిన్ను లోకులు పని నీ.

ఉ. సోనెడ లేకు గిన్నెఁ గొనిపోయిన ముగ్ధులు మూల వత్తిడి
లోనె యడంగి యుగ్రుడు పులిలో పదికింపుము పిరికిని బర
స్థానము సేయ కుండ నిద్ర నన్నిధి మా కలదాహ్నముగాని
వానియమం బటన్న దగువారిని బట్టి నుతలము దువ్వునది.

గీ. ఊరఁ గల్గినయగసాలివారి నెల్ల
నింటివద్దికి నొండొరు నాలుగకుండు
రేయిఁ బిలిపించి శ్రీరంగశాయిగిన్నె
దస్కరుండు దీపనట్టివిధంబుఁ జెప్పి.

క. కంచును రాగియు పెంజియుఁ
గాంచనమును మాక్తికాదికము లగుచుండు
బంచాణమువారిండ్లకుఁ
గాంచక కొనివత్తు రమ్మకొనుటకుఁ జేరుదు.

క. అట్టి యది మాకు నెవ్వఁడు
నెట్టస నెఱిగించు నాతనికి నిచ్చద నేఁ

గట్టిస యాచుప్పటి నీ

సోకిముడచ బ్రచర మణిని నెన్నఁచి జేయన.

వ. ఇట్లు పట్టించును గలహోహకారకుల కల్ల బ్రత్యేకంబుగా రహ
స్యంబునం జిప్ప నట్లయెడ.

గీ. లింగు వేశ్యగ్రహంబున న్ననుపాత్ర

గన్న యగపాళిబత్తు డాగి న్నశుద్ధి

నేకతంబునం దలచరి కలుగి చేసి

చనియె ఘనున సుచ్చు గొని ముదమున.

వ. దానికే బ్రహ్మదహాసమావసుండు తలవరియు సన్మహానుజు డరు
హోదయంబున.

సీ. చలదయాపత్రీక జ్వలదండకాండమాల

ఘల్లుఘల్లు మనుచు ముంగలం జెలంగ

నునుపారం జికిలి చేసినవిచ్చుకత్తులు

తపనదీపులం దళ తళ యశంగ

హనుమదాకృతులు వ్రాసినకంచుటరిగలు

కాళిందరవళిచే డాలు మిగచ

నదగుగ్రోవులమ్రోత కదరి న్నక్కుల

నాగ్ధరావముల వాయసము లరుగ

ముగడటను గంచకొమ్మ మిన్నంది మొరయ

కారచోరులగుండియల్ జల్లనంగ

నడలి కోలాహలంబుగా వేశవాటిం

జేరి యప్పట్లొననుతలవారి గాంచె.

వ. లింగు.

సీ. ఎఱుమట్టిపూతచే మోలుగారుగోడల

బ్రక్రింద సున్నపుబట్టియలును

ద్వారబంధమును సిందూరగంధపుచూర్ణమును

గడపపైఁ బసపు నడపెతిలములు

భిత్తిభాగమునఁ గ్రొన్నత్తుకుక్కలు

చూచుట మాంగసపుటఁ దెలుములు

తీ నైవె నందికాదేవిచాత్రములు

బూజ చేసియున్నప్పుడు గుఱులు

గలిగి ఘనసారికస్తూరికాసుగంధ

గంధపుష్పాక్షతార్గవబంధులొధి

సవకలశభాసిగృహదేవభవనమూచి

తేదిరం బైనయావేశ్యమందిగులు.

—♦ దేవదేవియులు బుగ్గనుగిన్న చొంగులు ♦—

వ. కని తదీయబహిష్కారప్రదేశమునఁ దాను నిలిచి కలివారజననవ
హంబు నంతర్వహంబు తోడ్పాటు దగువారఁ బనిచివల బని నొరును.

క. అంధులఁ దగినగృహంబుల

కంఠువ లన్నియును పెనుకఁగా నొక దోహం

జందనపుమందసంబునఁ

గుండసపుంగోరఁ గాంచి కొని చని దాని.

క. తలవరియెనుటం బెట్టిస

నలవేశ్యఁ దదీయమాత సగ్గిన్నియ

య్యలకడకుం గొని చనఁగా

లలనామణితల్లి వారలకు నిట్లనియె.

క. ఇటు లేమి యెఱుంగ నేమియు

విటుఁ డొక్కఁడు గిన్నె మాకు వేడుకతోఁ దా

నిట దెచ్చి యిచ్చి యింటను

వినుఁడై యున్నాఁడు దగ నివేకినవయా.

వ. అన పని యు తలవరి యుతనిం గోడితం డని నిజభృత్యులం బనిచి
సం జని వారలు తిదీనుశయనాగౌరంబున నున్న యవ్వీప్రనారా
యణుం గనుంగొని.

క. దండము దండ మిచనవ్వరు
తోడండరడిప్పొము గిన్నెతో డైనాగో
రం దిని వేంచేయుం డిచె
దండ మిడ వృద్ధినాడు తలవరి మీకున్.

—♦ తలవరి విప్రనారాయణుని గిన్నెతో జియ్యగు కప్పగిండుట ♦—

క. అని బహువిధముల సోల్లుం
తనముల నాడుచును దొంగనాసామిని
గొల్బున వేంచేయుం డనుచురు
జని యతనిం జియ్యగారిసమ్మఖమునకున్.

వ. తోడ్కొనిచని యుత్తలవరి వారల నక్క-సకపాత్రంబుతో జియ్యల
కొప్పించిన సతండు వేశ్యం గనుంగొని యగ్గిన్నియ మీకు నేక్రియం
జేరె నెఱింగింపు మనిన సవ్వీప్రనారాయణు జూపి యది యి
ట్లనియె.

సీ. శుదాసరయ్య తా నేడెదినుండి మా
దేవదేవికి విలుండై వసించు
గోట్రుగో బిక్ష మెత్తుమఁ బ్రసాదకునున్న
వాని నింటికె డెచ్చె వలపుచేత
నెగురు పెట్టునుగాని యెలుంగ మీలెసవగక
బడకుబియ్యము స్వయంపాకమునకు
నెన్నఁడు విడమైన నియ్య వటంగును
నేనును గోపించి యిల్లు వెడలి

పొమ్మనినఁ బోయి యొక చిన్నబమ్మచూచి
చేత గిన్నెయఁ బుట్టించ నాతఁ డిది
శిష్యుఁ డనియెఁ బరామగిసిమఁ డనిన
నిప్రసారాయణుఁడు సభాపితృ కనియె.

క. నా కెక్కడిశిష్యుఁడు నీ
నేకాంగిని లెస్స తెలియుఁ డని నిజమనవ
శ్రీకాంతునిగిన్నియ నే
నీకాంతకుఁ దెచ్చియుచ్చ కిది యను నిజమే.

క. ఈమాటే గుఱిసేయుఁడి
యేమాటలకుఁ బనేమి యొక వాప్యమ న
జ్ఞామాతమాటలకు నే
శ్యామాత సరోవచేతఁను యిట్లనిగనుట.

గీ. రంగఁ డనుపేరు నైత మెఱుంగఁజెప్పి
యవ్వడుగు శిష్యుడను నేనటందు నచ్చ
నతనిఁ గడు గట్టిచేసెను ననువుదొంగ
కేది గుఱి కల్లతో నిజ మెఱుంగోమ.

క. తనవంటిపిల్లనికయే
తనకుంబలెఁ దులసిపేర్లు తనవలెనే నా
దినతిరునామము రూపీ
తనివంటి దొకిత నుం పతం శరయంగనె.

చ. వడి నదలించినం బడుచునాఁడు భయాపడి యేడఁ జెప్పనొ
తొడిఁబడ నంచు వాని నిటఁ దోడ్కొని తేరక తానె వచ్చి యీ
గడుసరిదొంగ మ మ్మొడియఁగట్టెడు శిష్యుఁడు లేడటంచు మున్
గుడికడ దృష్టము ల్పలుక కొండొకశోధన దీని కెమ్మెఱుగె.

చ. పోలవలు మే మూయంగునుమే పోని వల్లను బొ లటంగు మి
 క్కరయంగ పేష్క కాండయి యుపాయమునగ జెలికానిచే మముని
 జెలిచేను బూయి బెల్లి యిలు చేర్చెను దేవరసామ్మొ దెచ్చి యీ
 యలినకునాభి యింతయురె గొకొని కానిక మూసపోయితిన్.

క. అని యిట్లు దేవదేవిజ
 సనివాక్యమ్ములును విప్రనారాయణుడ
 డినమాటలు విని విద్య
 జ్ఞనముల సజ్జయ్య ధర్మసభఁ గూర్చిచెన్.

వ. ఇట్లు గూడిన విద్యశ్రేభాజనులు కొందఱు విప్రనారాయణుం
 గనుంగొని.

చ. వలండఁట యగ్రజన్మండఁట వైష్ణవుఁ డొనఁట తాను గ్రమ్మట
 స్విఁడుండఁట దేవతాధనము వేశ్యకు న్మున్నిలి యిచ్చినాండఁట
 యిటువలె నొను భ్రష్టుఁడు హరి జగదీశ్వర రంగ రంగ యీ
 కుఱిలునిచేత వైష్ణవులకుం దలవంపులు చేసె దిక్కులన్.

మ. అభియాతు స్మోద లీమతంబునకు మా యానాను లాత్మీయకు
 ర్వ్యభిచారం బది మేరువం తయిన మాయున్నిధ్య లే దండ్రు పె
 ల్లభియోగింపును గన్యకుమ్మతము నొంగి పైసె గొండుతగా
 బ్రభువుల్ హాస్యరసప్రియు ల్మనల పీపా త్తున మన్నింతురే.

వ. అని యిట్లు హరిదాసు లయిన శ్రీ వైష్ణవజనంబులు మనంబుల
 ఘనం బసుభేదంబులొంగు చుండ నవ్వల నితరమతంబులవా రతని
 నుద్దేశించి.

ఉ. చోరుఁ డనంగ రా గూరులసామ్ములు న్ముచ్చిలిన బ్రసన్నునిన్
 బారుఁ డనంగ రాను పెలుచు బరకాంతలఁ గూడ వీడనా
 చారుఁ డనంగఁ గూడ దనిశంబును వేశ్యలతో రమించినన్
 బోరన మీర లీతనికిఁ బూనుఁడు బ్రహ్మరథంబు వైష్ణవుల్.

ప. అని పోలుంతనము లాకు ముండి రాసమయంబున జియ్యరు సభా
 సమల కీటనియె.

గీ. వరంగ దేవరసాము దేవరకుఁ జేర
దొంగ యెఱు వోయె నేమి యసంగఁ జేర
దరసి శిక్షింప కూడిన నాత్మ పదిల
పడచు గావున మ్రుచ్చు నేర్పలుపనలయు.

— ♦ సభాసమలు విప్రనారాయణులకు శిక్షి విధి మఱు ♦ —.

వ. అని మఱియు వేశ్యాంబులకులును విప్రనారాయణులకు
లును సభాంతరింబున సవిస్తారంబుగా వారలకుం బ్రతిపి ధర్మంబు
లెటుండు ననిన వారలు దమలోన.

గీ. పెట్ట లే దని తర్కించునట్టి విడువి
వేశ్యలూరక పిల్లరే విత్తమీక
హేమపాత్రికఁ జూచి కా కితనిపలు
నామములు చూచి పిలిపించినాఁగ మరల.

క. ఏడాదిబట్టి వేడుక
కాండై యితఁ డింట నుండఁ గాని యితఁకుఁ జే
వాడు న్నే డని యీపు
బోడి యనియె నితఁడు నట్లు పొంగుగఁ జెప్పెను.

క. ఈయర్థంబున గిన్నియ
నీయన యీవలయుఁ గాని యితఁకులకు వ్యభా
రోయిడఁ బనేమి యదవద
సేయక యిది ధర్మ మని వచింపుఁడు పద్మజ.

గీ. ఎవ్వ రేనియుఁ గొనిపోయి యింక గిన్నె
నడిచి పోవదు వారింటికడకుఁ దా నె
యెరులు గొనిపోయి యొసంగఁ బ్రయోజనంబు
గలుగ దటుగాన సీతఁ డీవలయు దీని.

ఉ. కొంచక రేయునుం బవలు గోవల కీతఁడు పువ్వుదండ ల
ద్రించు నెసంబునం బరిచరింపుచు నుండినట్లుండి యెయ్య నే

పంపను బొంగి చుగ్గకులు వస్తర బొంగిన సందు చూచి లం
కించగా నోపు నీపసిడిగిన్నియ సంతయ మేల దీనికిన్.

వ. అని నిశ్చయించి చుస్వప్రసాదాయః పులమః బోరత్వం బాపాదించి
సభిసగులందఱు నేగత్వంబున నల్లకొంగు జియ్య కెఱింగించిన
విని యత్తుడు దీనికి దగనశాస్తి యొక్కందు పని వార లిట్లనిరి.

అ. ధనము గొనుట యొందె దలగొలుగుట యొందె
నాలయంబు పడల నెఱుచు బొందె
గాని చంపఁ దగినకార్యంబుఁ జేసినఁ
జంపఁ దగను విప్రజాతిఁ బతికి.

క. అని విజ్ఞానేశ్వరునివ
చన మున్నది గాన నట్టిశాస్తి యొకటి యీ
యన కొనరింపం దగు న
య్యనువునఁ జేయించి పంప నగు నొండడకున్.

ఆ. ధనము నరయ లేదు తల మున్న గొఱిగింప
కొన్నపాడు గాన నున్నతలఁపు
లుడిగి సీను వెడల నడచుట శాస్త్ర) క
శీత యితని కట్ల సేయుఁ డనుచు.

శా. ఈమాడ్కి నుడిబియ్యతోడ సభవారేకోక్తిగా నాడఁగా
నామాట ల్విని దీనవ్రనువదనుం డై విప్రనారాయణు
డిమీ నేటికి దొంగ న్న చనిన న న్నెవ్వారైన మన్నింతు గే
సీమఁ సిద్ధము నాగుదేహము విసర్జింతు హ్మరిప్రీతిగన్.

వ. అని యిట్లు తనుత్యాగంబునకుఁ గృతనిశ్చయిండ్డ.

సీ. అదియు శీతాంశుసోదగయును సజాడును

పొలు నిల్లారు దొల్పూలు సగుచు

హరుడు సొడజకు లేశ్వరుడు సాగరుడును

దేహంబు నాహంబు గేహ మగుచు

నరుండు కంసక్షమావహించును మరుండును
 మిత్రుండు శత్రుండు పుత్రుండు పుంగుడు
 హేమంబు శిఖరించదామంబు నామంబు
 పొంబట్టు దలంబట్టు పొట్టు నునుదు
 కాస్తుభమణీవరంబు గంగార్పురంబు
 కంపుపతకంబు పాదంబు పొంపునగుదు
 వెలయు నేదేవుఁ డాదేవు నిలీప నాస్య
 రంగనాథుఁ డ్రొంగుకొంతరంగనాథుఁ.

వ. ఆసమయంబున.

—♦ శ్రీరంగనాథుండు సభకు విచ్చేయుట ♦—

సీ. నికటాక్షశశిభాను లోకట సహస్రపర
 కిరముల శిఖచక్రములు ములుము
 శ్రీకాంత వత్సస్థలీకాస్తుభంబున
 బంగారుప్రణామ నాఁ బ్రణీహిత
 ఛత్రాయమాస శేషభామశేషభ
 దిననాథదీప్తులఁ బొస నువలయు
 వాయుభక్షణమునీశ్వరులు సురలు ముద్రు
 సరసిజంబులగును శిరసు లొన్న్
 వాసవాసలయమదైత్యనగుణవాయు
 వైశ్రవణశర్వగీర్వాణవరులు గొలువ
 గరుణఁ బ్రత్యక్షమయ్యె భక్తప్రభావ
 రంగవాంఛాప్రదాయి శ్రీరంగశాయి.

సీ. రభటిల్లుదివ్యచంగుభినినాదంబులు
 గంభీరగాగవిజృంభణముగ
 నటియించుసప్పరఃకుటిలాలకానభి
 ప్రచురవివ్యుత్తానిచయముగను

ప్రసరించుదీన అవిసరరత్నవిభూష

లముగీంద్రచూపవిభ్రమములుగను

వడి రాలుపుండేనడినానబోసలు

ధారాశేధారాంబుపూరముగను

విప్రనారాయణాత్మభూమిప్రవృద్ధ

వేదనాగ్రీష్ణసుతాపనోదనముగ

మలగుసంబరచను లనుమేఘతతులు

గురిసె సప్తకు మందారకుసుచువృష్టి.

వ. అంత నవిప్రనారాయణుం డాదినారాయణాదివృషుంగళవిగ్రహంబు
బోచనానందంబుగా సందర్శించి గోమాంచకంచుకితసర్వాంగుండై
సాష్టాంగదండప్రణామం బొచరించి కేలుచోయి ఫాలభాగంబునం
గీలిగిచి.

సీ. సతత్రయూశిఖాచరణాయ శరణాయ

పావనాయ సురాధిపావనాయ

హరిదత్వరజసిచరాక్షాయ రాక్షాయ

శంకరాయ నిజాప్తశంకరాయ

ననకాదిహృదయరంజనకాయ జనకాయ

నాయకాయ గిరీశసాయకాయ

హేలాశయసకార్థవేళాయ యీశాయ

కారణాయ సదాఘనారణాయ

దీప రంగేశ శే సమస్తే సమీను

దీప మాం పాహి పాహి త్వ మేవ శరణ

మన్యదైవం వినా త్వా మహం నవేన్ది

సర్వసాక్షిభవాన్ సమప్త మపివేన్ది.

౩. కుఠరధనుర్ధరముఖ్యవి

బుధరాజస్తుశ్య మిమ్ముబొగడ నవిద్యా

తృధకుండ ననన్దుండ నే
నధరస్పందన మొనర్ప నఖిలాభీశా.

క. నాపయిని దేవతావి

త్రాపహరణనింద ప్రాప్తమొనది దీసిం
బాపి విమలాత్ముఁ జేయు ద
యాపర లక్ష్మీశ త్రిభువనైకనివేశా.

వ. అనిన నద్దేవుఁడు కోవెలపారుపత్తెంబున నధికారి యైన జయ్యగున
కిట్లనియె.

క. లీలావినోదమునకై

యీలాగున నేను నీరి నిరువుర రతిరా
త్కేలిం గూర్చితి మద్వన
మాలిక యితఁ డప్పుఃప్రమద ముసలియను.

క. కోవెల నుండఁగఁ గైకొని

యీ పెలఁదికి గిన్నె నేన యుచ్చితి నది గై
కో వచ్చునె మరలఁగ నా
యీవికిఁ దిరు గంఠుఁ గలదె యెప్పటికైనన్.

వ. అని యానతిచ్చి సకలజనులు గమంగొన నయ్యాదినారాయణుడు
విప్రనారాయణు శరీరంబునఁ బ్రవేశించ నందుల కాశ్చర్యఘట్టమై
యఖిలజనంబు లతని కత్యంతభక్తివిషయసంభ్రమాబులగ బుసఃపునర
భివందనంబు లాచరించి రంత.

గీ. బ్రహ్మసభయెల్ల భక్తి సప్పరమవైష్ణ

వోత్తముని బ్రహ్మరథమున నునిచి పట్ట
ణమున కేగించి రధికసంభ్రమము మీఱ
జయ్య ముందఱికొమ్మునఁ జేరి మోవ.

గీ. ఇవ్విధంబునఁ బట్టణం బేఁగి రంగ

ధామునిసన్నిధి కగిగి యతండు దండ

వత్సరామగలు లిడి తిగువాలుముడిప్ర
బంధమాకుల వినుతు లర్పణ కునర్చి.

శా. ఆయాభూత్యనయోమదాంధతను శంకాపాకముల్ లేక స్వే
చ్ఛాగీతి నైదు నేనొనర్చినయవాచారిలు నోగొంటి నీ
కాగుణ్యంబువ కేది మేర యని వక్కాణితు రంగేళ యో
శ్రీరంగేశ్వర శాశ్వతశ్రుతిశిరస్సిగహాసనాధీశ్వరా.

శా. శ్రీరంగత్తు - చతుర్థపాలి శిఖరోచ్చిగ్గండలిన్ గుగ్గపా
హోరాశిఁ చులసీవసంబునఁ ద్రిపాద్భూతిన్ బలెన్ మన్మథో
గారాప్తి న్వసించి సుస్మరణముఁబులు నివారించు మో
శ్రీరంగేశ్వర శాశ్వతశ్రుతిశిరస్సిగహాసనాధీశ్వరా.

వ. అనుచు సన్నుతించినఁ బునఃప్రసన్నుడై యతడు కోరినయట్లు
యొసంగి యద్దీపదీప్తం డిట్లనియె.

క. వసజభవవంశవర్ధన
ఘన మగుసీపుష్పమాలికాక్షంకర్యం
బున నీకుఁ గల్గు సంతతి
మును మత్సామీప్యపదవి ముట్లొకములన్.

మ. వసుధ న్మామకగోపికాజనరతివ్యాపార మేలీల వే
దశమంజై పిలసెం దదీయసరణిం ద్వత్పుణ్యచారిత్రమున్
దేసలం బ్రస్తుతి కెక్కు దీని వినినన్ వినించిన న్వాసినన్
రసనం బేర్కొనఁ గన్న వారలకు మద్రాజ్యంబు నేనిచ్చెదన్.

—శ్రీరంగనాథుడు విప్రనారాయణున కాశ్వాసనామ మిచ్చుట—

గీ. అనఘ పొందరడిప్పొడియనఁగఁ బరఁగు
నీకు నాశ్వాసినేరు నేఁ గాక యనియె
నతఁడు పొందరడిప్పొడియాళవార
లనఁగఁ బ్రఖ్యాతఁ బలువొందె నవనియందు.

గీ. జయ్యరును దేవదేవికి నెయ్య మెసఁగ
విహితవస్త్రభరణసమన్వితముగాఁగఁ

గనకపాత్ర సమర్పించి యనుపుటయును
నత్తలిరుఁబోడియు విరక్తచిత్తయగుచు.

క. పెరుమాళ్ళకు నాగిన్నియ
యిరుముడుగులపసిఁడి గొన్న యిడి తన దిదియే
తిరువారాధనగాఁ గొని
సిరివరు రంగేశ్వరుని భజంపును నుండన్.

ఉ. న్యాయగుణప్రదీపన వనచ్చవిలంబిత భంగశీభనా
వ్యాయతనవ్యదేహ చరణాబ్జకృతారిత తద్విదేహ య
త్యాయతబాహుదండ విహితాహనచండ సుబాహుదండ గా
ధేయమఖాధ్వరిక్షా సుధీజనబోధన యాధ్వరిక్షా.

క. దశరథరాజపురాజ
న్మృతకృతాగణ్య పుణ్యమందార ఫలా
స్వశరీర చాపటంకా
రశరద్గర్జజతేంద్ర రాజమృగేంద్రా.

సుగంధివృత్తము. పాదపాసుపాలితాక్షి పాదదాంవేదనా
వేదనాతదీయతాభి వేద్యభృశ్శివాదితా
నాదితాంగజారిచాప నాధవేదిబాలకా
వేదిబాలకాంక్షితాభి విద్యకల్పపాదనా.

గద్య. ఇది శ్రీమదాపస్తంబసూత్ర భారద్వాజగోత్ర పవిత్ర శ్రీరామచంద్ర
కరుణాతరంగితవైభవ సాగంగు సృసింహమంత్రిపుంగవ
తనూభవ పరిచిత భగద్భాగవతశైలంకర్యవిధాన
తమ్మయాభిదాన ప్రణీతంబైన వైజయంతీ
విలాసం బను మహాప్రబంధంబునందుఁ
సర్వంబును జతుర్థాశ్వాసము

సంపూర్ణము.

విజయవిలాసము.

గ్రంథకర్త: — చామరూర వెంకటకవి.

విజయవిలాసము విజయుని విలాసమే. యువశీయువకుల కుల్లా సముగలిగించి చెగుకువిల్కొని లీమూల్యుల పాలుజేయునది. విజయుడు పీఠయాత్రల సల్పుచు యోగియాపమున ద్వారకకు వచ్చుట. యాదవు లాతనిని భజించి సుభద్ర నుపహరములు సల్పుటకు నియమించుట. సుభద్రాదనును లోంఱోను తెగులెన్నఁజే లజ్జితులగుట. క్రమముగా సుభద్ర కలెనియగ దనుమానము తగులుట. అన్జనుడు తన్ను దెలుపు కొని యామిను చేయుపట్టి లాగుట. కృష్ణుడు వేరొక యుత్సవ నెపం బున సుభద్రాదనులను బెల్లెసేయుట మొదలగు పట్టులగ జదువుచున్న ప్పాడు చామరూరను కలఁబోగాడ నసహ్యించుకొను నీవు 'చామరూర పాకమున పడినది' అందువు. పద్యంబులన్నియు శృంగారరసగుళికలు గాను మోపద్యగత్నమురు.

ప్రహరగట సకల భాగ్యంబులున్.

మగినిమీదట తనకెంత మక్కువున్

ఆదపుట్టువు పుట్టించి కాసపడును

కావున సుభద్రయొక తీరుగాకనుండె.

వెల రూ. 1— 0— 0.

విజయు వాడు: —

వలవలనత్యము,

బు క్కెల్ల రు,

రాజమండ్రి.

భగవద్గీత

వ్యాఖ్యాత:—ప్రశ్నీ దక్షిణామూర్తి శ్రీనివాసాచార్యులు.

ఈగీతను కురుక్షేత్రమునకు యుద్ధమునకు వచ్చి నాచరించుచున్న క్రిందవిడిచిన యుద్ధమునకు శ్రీకృష్ణుడు ముహూర్తమిచ్చినాడు. ఇది 18 అధ్యాయములు గలది. వీనిని యాగములందును, భక్తిని రాగ్యములు మోసపుడు తరించి స్వర్గభామమును జేగుటకు సాధనములు. పరిచ్ఛేదములను పంచలజేర్చి అగ్రపక్ష్యర్థముల నుచి, చేతభగవద్గీతనుంది మనసు పదిలపరచి నారాయణునిచే భారతయుద్ధకాలమున బ్రదర్శింపబడిన విశ్వరూపాది సందర్భములతో నిండిన యీగీతను వ్రాసిన అష్టాక్షరీ మంత్రమునుమించి, ద్వాదశాక్షరిని ప్రశ్నీ, మూడవదామము చేరువుననే యుష్మదని చాటగలను. దేనిచే పరుగుడు మోక్షసామ్రాజ్యమును జూరగొనెనో, దేనిచే సర్వజనులును విహితముస్మృతముల గదతలములకంబుగ జేయబడుదురో యీగీతను వ్రాసినది తమమనంబులందు గల మాలిన్యమును గడగిచేసికొనుడు. పండితపామగులకు దేనియునగుల తాత్పర్యముతో కూర్పబడినది.

పల య. 1... 0... 0.

పలయువారు:—

వలవలనత్యము,

బుచ్చిల్లదు,

రాజమండ్రి.

